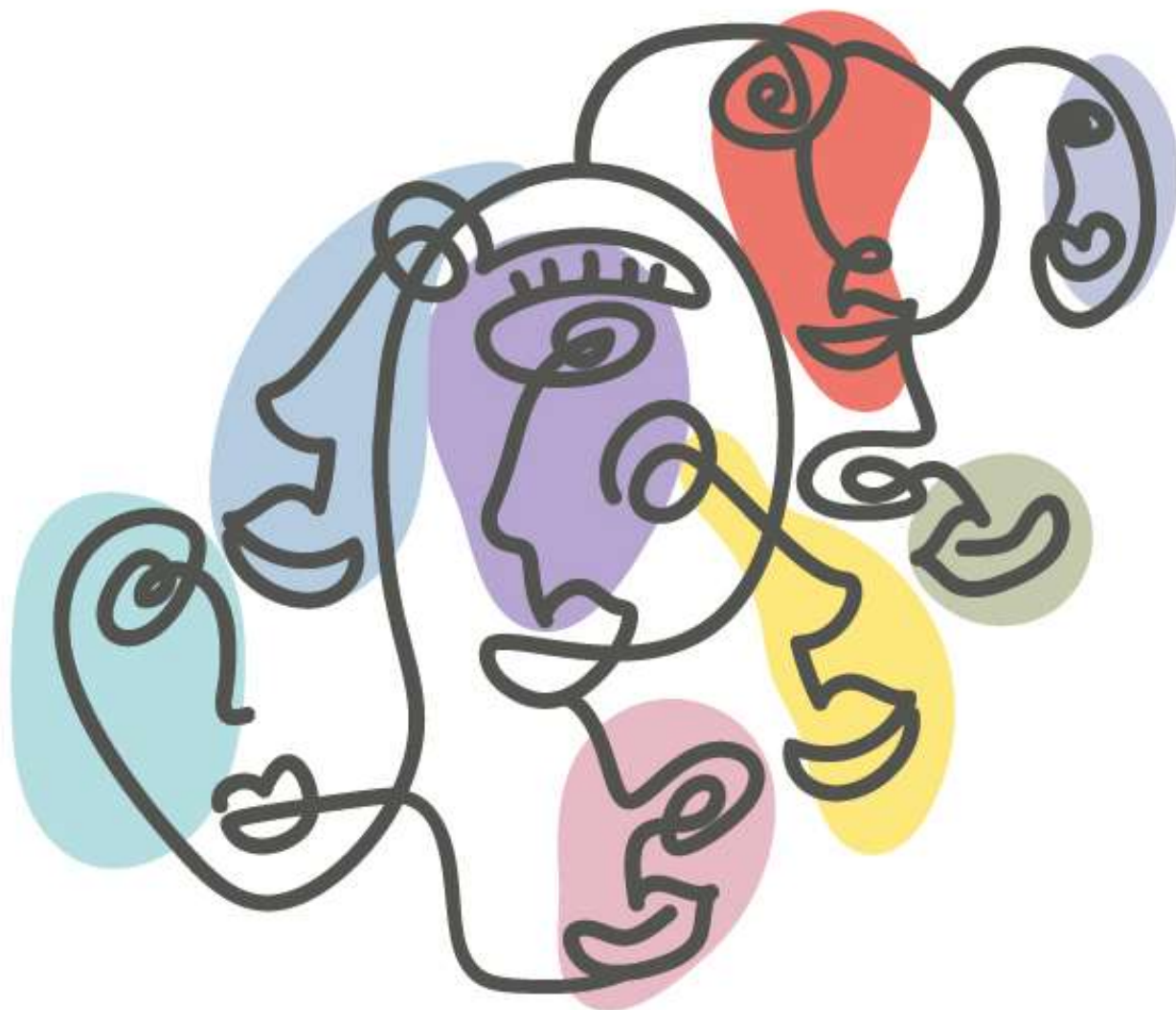

VOICES OF
IMMIGRANT
WOMEN

Αριθμός έργου: 2020-1-ES01-KA203-082364

**Σεμινάριο κατάρτισης
Μεταναστεύσεις, φύλο και ένταξη στο ευρωπαϊκό πλαίσιο:
Μια διεπιστημονική προσέγγιση**

Ενότητα 3

**Μέτρα για την κοινωνική ένταξη των μεταναστριών, συμπεριλαμβανομένης της
πρόσβασης στη διαμονή και την ιθαγένεια**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Πίνακας περιεχομένων

[Εισαγωγή](#)

[Ιθαγένεια και διαμονή. Βασικές έννοιες](#)

[Μοντέλα ιθαγένειας, ενεργός συμμετοχή και κοινωνικά κινήματα](#)

[Βασικές στρατηγικές για την ευνοϊκή κοινωνική ένταξη των μεταναστών στην ποικιλομορφία της πραγματικότητάς τους, από μια διεπιστημονική και διαπολιτισμική προσέγγιση](#)

[Πρακτική προσέγγιση σε εθνικό επίπεδο](#)

- [Ελλάδα](#)
- [Ισπανία](#)
- [Γαλλία](#)
- [Ιταλία](#)
- [Πορτογαλία](#)
- [Σλοβενία](#)

[Κεφάλαιο 5: ευρωπαϊκή διασταση](#)

[Έγγραφα διαθέσιμα για λήψη](#)

[Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες](#)

Πηγές

[Γλωσσари](#)

Εισαγωγή

Η Ενότητα 3 ασχολείται με την κοινωνική ένταξη των μεταναστών με έμφαση στην πρόσβαση στη διαμονή και την ιθαγένεια. Θα διερευνήσει επίσης τον τρόπο με τον οποίο η απόκτηση ιθαγένειας συνδέεται με τις πολιτικές ένταξης στα κράτη μέλη, και κατά πόσον η πολιτογράφηση θεωρείται το τελικό σημείο μιας διαδικασίας ένταξης ή κατά πόσον η απόκτηση ιθαγένειας αποσκοπεί στη διευκόλυνση της ένταξης. Τα μέτρα της ΕΕ για τη νόμιμη μετανάστευση καλύπτουν τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής για ορισμένες κατηγορίες μεταναστών. Η απόκτηση της ιθαγένειας αποτέλεσε θέμα συζήτησης σε πολλά κράτη μέλη τα τελευταία χρόνια, με την ανάγκη ενσωμάτωσης των μεταναστών.

Ιθαγένεια και διαμονή. Βασικές έννοιες

Τι είναι η διαμονή; Άδεια διαμονής είναι κάθε άδεια που εκδίδεται από τις αρχές κράτους μέλους της ΕΕ και επιτρέπει σε υπήκοο τρίτης χώρας να διαμένει νόμιμα στην επικράτειά του, σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 265/2010 (Κανονισμός για τις θεωρήσεις μακράς διαμονής). Η τρέχουσα προσέγγιση συνίσταται στη θέσπιση τομεακής νομοθεσίας, ανά κατηγορία μεταναστών, προκειμένου να καθιερωθεί μια τακτική μεταναστευτική πολιτική σε επίπεδο ΕΕ. Η **οδηγία 2009/50/ΕΚ** σχετικά με τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό την απασχόληση υψηλής ειδίκευσης δημιούργησε την «μπλε κάρτα της ΕΕ», μια ταχεία διαδικασία για την έκδοση ειδικής άδειας διαμονής και εργασίας, ώστε να μπορούν οι εργαζόμενοι από τρίτες χώρες να αναλάβουν απασχόληση υψηλής ειδίκευσης στα κράτη μέλη. Η **οδηγία για την ενιαία άδεια (2011/98/ΕΕ)** ορίζει μια ενιαία διαδικασία υποβολής αίτησης για τη χορήγηση στους υπηκόους τρίτων χωρών ενιαίας άδειας διαμονής και εργασίας στην επικράτεια κράτους μέλους, καθώς και ένα κοινό σύνολο δικαιωμάτων που πρέπει να χορηγούνται στους νόμιμους μετανάστες.

Η **οδηγία 2014/36/ΕΕ**, ρυθμίζει τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό την εποχιακή εργασία. Η **οδηγία 2014/66/ΕΕ** αναφέρεται στις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών στο πλαίσιο ενδοεταιρικής μετάθεσης. Η **οδηγία (ΕΕ) 2016/801** αναφέρεται στις προϋποθέσεις εισόδου και

διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό την έρευνα, τις σπουδές, την πρακτική άσκηση, την εθελοντική υπηρεσία, τις ανταλλαγές μαθητών ή τα εκπαιδευτικά προγράμματα και την απασχόληση των εσωτερικών άμισθων βοηθών (au pair). Το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών που είναι επί μακρόν διαμένοντες στην Ευρωπαϊκή Ένωση ρυθμίζεται από την **οδηγία 2003/109/ΕΚ**, όπως τροποποιήθηκε το 2011 για την επέκταση του πεδίου εφαρμογής της στους πρόσφυγες και άλλους δικαιούχους διεθνούς προστασίας. Η **οδηγία 2003/86/ΕΚ** θεσπίζει διατάξεις σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης.

Τι είναι η ιθαγένεια; Η ιθαγένεια είναι ο ιδιαίτερος νομικός δεσμός μεταξύ ενός ατόμου και του κράτους του, που αποκτάται με τη γέννηση ή την πολιτογράφηση, είτε με δήλωση, είτε με επιλογή, είτε με γάμο, είτε με άλλα μέσα σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία. Η ενσωμάτωση των υπηκόων τρίτων χωρών έχει καταστεί σημαντικό θέμα πολιτικής σε πολλά κράτη μέλη, τουλάχιστον λόγω του μεγάλου αριθμού νέων μεταναστών που έφτασαν στην ΕΕ την περίοδο 2014-2016 και έλαβαν διεθνή προστασία. Το πότε, πώς και υπό ποιες συνθήκες ένας υπήκοος τρίτης χώρας μπορεί να αποκτήσει την ιθαγένεια ενός κράτους μέλους της ΕΕ αποτελεί ουσιώδη διάσταση των διαδικασιών ένταξης. Η απόκτηση της ιθαγένειας μπορεί να θεωρηθεί ως το τελικό βήμα της επιτυχούς διαδικασίας ένταξης ενός ατόμου, ως κίνητρο για τα άτομα να γίνουν μέρος μιας νέας κοινωνίας ή και τα δύο. Η απονομή της ιθαγένειας αποτελεί προνόμιο των κρατών μελών, το οποίο πρέπει να ασκούν λαμβάνοντας δεόντως υπόψη το δίκαιο της ΕΕ. Τα κράτη μέλη είναι αποκλειστικά υπεύθυνα για τον καθορισμό των προϋποθέσεων απόκτησης της ιθαγένειας. Ωστόσο, οι πολίτες ενός κράτους μέλους απολαμβάνουν επίσης τα δικαιώματα της ιθαγένειας της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος της κινητικότητας και της ελεύθερης κυκλοφορίας σε όλα τα κράτη μέλη. Ως εκ τούτου, ο καθορισμός της ιθαγένειας από ένα κράτος μέλος συνεπάγεται ευθύνη έναντι όλων των άλλων. Υπάρχουν τρεις βασικοί τρόποι πολιτογράφησης: **i) Τακτική πολιτογράφηση, ii) Πολιτογράφηση κατά διακριτική ευχέρεια για λόγους εθνικού συμφέροντος, iii) Πολιτογράφηση κατά διακριτική ευχέρεια με διευκόλυνση για λόγους εθνικού συμφέροντος.** Η απόκτηση της ιθαγένειας αναφέρεται σε κάθε τρόπο απόκτησης της ιθαγένειας, δηλαδή με τη γέννηση ή οποτεδήποτε μετά τη γέννηση, αυτόματα ή μη αυτόματα, με βάση την απόδοση, τη δήλωση, την επιλογή ή την αίτηση. Ως **πολιτογράφηση** νοείται κάθε τρόπος απόκτησης μετά τη γέννηση μιας ιθαγένειας που δεν κατείχε προηγουμένως το πρόσωπο-στόχος, ο οποίος απαιτεί αίτηση από το εν λόγω πρόσωπο ή τον νόμιμο εκπρόσωπό του, καθώς και πράξη χορήγησης της ιθαγένειας από δημόσια αρχή. Το **ius sanguinis** αναφέρεται στον προσδιορισμό της ιθαγένειας ενός προσώπου με βάση την ιθαγένεια των γονέων του. Το **ius soli** αναφέρεται στην αρχή ότι η ιθαγένεια ενός προσώπου καθορίζεται με βάση τη χώρα γέννησής του.

Διαδικτυακές πηγές

Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (ΕΔΜ), 2020, Pathways to citizenship for third-country nationals in the EU. Συνθετική έκθεση του ΕΔΜ για τη μελέτη του ΕΔΜ 2019. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (ΕΔΜ)/Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

(https://www.emn.at/wp-content/uploads/2020/07/emn-synthesis-report-2020_pathways-to-citizenship.pdf)

Η μελέτη παρέχει μια συγκριτική επισκόπηση των υφιστάμενων καθεστώτων που πλαισιώνουν την πρόσβαση στην εθνική ιθαγένεια μέσω πολιτογράφησης για τους υπηκόους τρίτων χωρών σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ).

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2021, Μεταναστευτική πολιτική. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

(<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/152/immigration-policy>)

Το υλικό αναφέρεται σε μια εμπροσθοβαρή και ολοκληρωμένη ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική, βασισμένη στην αλληλεγγύη και αποτελεί βασικό στόχο για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η μεταναστευτική πολιτική αποσκοπεί στην καθιέρωση μιας ισορροπημένης προσέγγισης για την αντιμετώπιση τόσο της νόμιμης όσο και της παράτυπης μετανάστευσης.

Παρατηρητήριο για την παγκόσμια ιθαγένεια (GLOBALCIT)

(<https://globalcit.eu/>)

Το Παγκόσμιο Παρατηρητήριο για την Ιθαγένεια (GLOBALCIT) είναι ένα διαδικτυακό παρατηρητήριο που έχει δεσμευτεί για την τεκμηριωμένη και αμερόληπτη ανάλυση των νόμων περί ιθαγένειας και των εκλογικών δικαιωμάτων σε όλο τον κόσμο.

Αριθμός έργου: 2020-1-ES01-KA203-082364

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Μοντέλα ιθαγένειας, ενεργός συμμετοχή και κοινωνικά κινήματα

Ο Bauböck (2003) υποστηρίζει ότι η πρόσβαση στην ιθαγένεια πρέπει να παραμείνει ανοικτή εάν ο μόνιμος πληθυσμός και ο αριθμός των πολιτών δεν είναι πλέον ίσοι λόγω της συνεχιζόμενης μετανάστευσης. Σε αντίθεση με τους κανόνες για την αυτόματη ιθαγένεια κατά τη γέννηση (*ius soli* και *ius sanguinis*), όλοι οι κανόνες για την πολιτογράφηση στα δημοκρατικά κράτη βασίζονται στην έννοια της εθελοντικής ένταξης.

Οι Castles, de Haas και Miller (2014) αναφέρουν ότι τα κεντρικά ζητήματα είναι: ο καθορισμός του ποιος είναι πολίτης, πώς οι νεοεισερχόμενοι μπορούν να γίνουν πολίτες και τι σημαίνει ιθαγένεια. Κατ' αρχήν, το έθνος-κράτος επιτρέπει μόνο μία ιδιότητα μέλους, αλλά οι μετανάστες και οι απόγονοί τους έχουν σχέση με περισσότερα από ένα κράτη. Η ιθαγένεια μπορεί να διακριθεί στους ακόλουθους τύπους: **Αυτοκρατορικό μοντέλο**: ορισμός του ανήκειν στο έθνος με την έννοια του να είσαι υπήκοος της ίδιας εξουσίας ή του ίδιου ηγεμόνα. **Εθνολογικό μοντέλο**: Ορισμός του ανήκειν στο έθνος με όρους εθνότητας (κοινή καταγωγή, γλώσσα και πολιτισμός), που σημαίνει αποκλεισμός των μειονοτήτων από την ιθαγένεια και από το έθνος. **Ρεπουμπλικανικό μοντέλο**: ορισμός του έθνους ως πολιτικής κοινότητας, βασισμένης σε σύνταγμα, νόμους και ιθαγένεια, με δυνατότητα αποδοχής νεοεισερχομένων στην κοινότητα, υπό την προϋπόθεση ότι αυτοί τηρούν τους πολιτικούς κανόνες και είναι πρόθυμοι να υιοθετήσουν την εθνική κουλτούρα. **Πολυπολιτισμικό μοντέλο**: Το έθνος ορίζεται επίσης ως μια πολιτική κοινότητα, βασισμένη σε σύνταγμα, νόμους και ιθαγένεια, η οποία μπορεί να δέχεται νεοεισερχόμενους. Σε αυτό το μοντέλο μπορούν να διατηρήσουν τους ιδιαίτερους πολιτισμούς τους και να σχηματίσουν εθνολογικές κοινότητες, υπό την προϋπόθεση ότι συμμορφώνονται με τους εθνικούς νόμους. Όλοι αυτοί οι ιδανικοί τύποι έχουν ένα κοινό στοιχείο: προϋποθέτουν πολίτες που ανήκουν σε ένα μόνο έθνος-κράτος. Η εγκατάσταση των μεταναστών θεωρείται ως μια διαδικασία μεταφοράς της πρωταρχικής αφοσίωσης από το κράτος προέλευσης στο νέο κράτος διαμονής. Η διαδικασία αυτή σηματοδοτείται συμβολικά από την πολιτογράφηση και την απόκτηση της ιθαγένειας του νέου κράτους. Η υπερεθνική θεωρία υποστηρίζει ότι αυτό δεν ισχύει πλέον για τις αυξανόμενες ομάδες μεταναστών. Έτσι, μπορεί να αναδυθεί ένας πρόσθετος ιδανικός τύπος ιθαγένειας: **Υπερεθνικό μοντέλο**: οι ταυτότητες των μελών των υπερεθνικών κοινοτήτων υπερβαίνουν τα εθνικά σύνορα, οδηγώντας σε πολλαπλές και διαφοροποιημένες μορφές ένταξης. Επίσης, η διπλή ή πολλαπλή ιθαγένεια γίνεται όλο και πιο συχνή.

Ο Delanty (1997) υποστήριξε ότι η ιδιότητα του πολίτη μπορεί να θεωρηθεί από την άποψη τεσσάρων μοντέλων που δίνουν έμφαση σε διαφορετικές διαστάσεις του τι συνεπάγεται η ιδιότητα του μέλους μιας πολιτικής κοινότητας: δικαιώματα, υποχρεώσεις, συμμετοχή και ταυτότητα. Το μοντέλο των δικαιωμάτων: Τα δικαιώματα είναι μια διάσταση της ιδιότητας του πολίτη η οποία τονίζεται κυρίως από τους φιλελεύθερους και αναφέρεται στα δικαιώματα που έχουν οι πολίτες έναντι του κράτους. Το Συντηρητικό Μοντέλο: Τα κλασικά καθήκοντα των πολιτών απέναντι στο κράτος είναι: φορολογία, στρατιωτική θητεία και εκπαίδευση. Το συμμετοχικό μοντέλο: Η ριζοσπαστική ιδέα της ιδιότητας του πολίτη τονίζει τη συμμετοχή ως μια ενεργή διαδικασία και κάτι που δεν μπορεί να αναχθεί σε καθήκον. Το Κοινοτικό Μοντέλο: Για τους κοινοτιστές, η ιδιότητα του πολίτη είναι κάτι περισσότερο από δικαιώματα και υποχρεώσεις, αλλά περιλαμβάνει και ζητήματα ταυτοποίησης.

Ο Martiniello (2006) προσδιορίζει μια τυπολογία των διαφόρων μορφών πολιτικής συμμετοχής των μεταναστών στη χώρα εγκατάστασης: i) Το γεωγραφικό-πολιτικό επίπεδο δράσης, ii) Κρατική πολιτική και μη κρατική πολιτική, iii) Εκλογική πολιτική, iv) Κοινοβουλευτική πολιτική, v) Συμβουλευτική πολιτική- vi) Συμμετοχή σε πολιτικά κόμματα- vii) Πολιτική της Ένωσης- viii) Άλλες ομάδες πίεσης- ix) Κινητοποίηση της εθνολογικής κοινότητας.

Διαδικτυακές πηγές

Bauböck, R., 2003, *Models of Citizenship and Rules of Naturalisation*, στο Layton-Henry, Z. and Wilpert, C. (έκδ.). (2003). *Challenging racism in Britain and Germany*, Νέα Υόρκη: Palgrave Macmillan, 25-45.

(https://link.springer.com/chapter/10.1057/9780230506206_2)

Τα κεφάλαια υπογραμμίζουν ότι η χορήγηση ιθαγένειας θεωρείται παραδοσιακά ως βασικό στοιχείο της εθνικής κυριαρχίας. Κάθε κράτος είναι ελεύθερο να καθορίσει τα κριτήρια σύμφωνα με τα οποία γίνονται δεκτά νέα μέλη.

Bauböck, R., (ed.), 2006, *Migration and Citizenship Legal Status, Rights and Political Participation*. Εκδόσεις IMISCOE. Άμστερνταμ: Amsterdam University Press.

(<https://www.imiscoe.org/docman-books/375-bauboeck-2006/file>)

Ο τόμος αυτός συνοψίζει τις τρέχουσες θεωρίες και εμπειρικές έρευνες σχετικά με το νομικό καθεστώς και την πολιτική συμμετοχή των μεταναστών στις ευρωπαϊκές δημοκρατίες.

Castles, S., de Haas, H., and Miller, M. J., 2014, The Age of Migration (5η έκδοση). Νέα Υόρκη: Palgrave McMillan, 66-68.

(<http://www.age-of-migration.com/about>)

Η έκδοση επικεντρώνεται στη σύγχρονη διεθνή μετανάστευση, εξηγεί πώς η εγκατάσταση των μεταναστών επιφέρει αυξημένη εθνοτική ποικιλομορφία και πώς επηρεάζει τις ευρύτερες κοινωνικές, πολιτιστικές και πολιτικές αλλαγές στις κοινωνίες προορισμού και προέλευσης και εξετάζει τις πολύπλοκες αλληλεπιδράσεις μεταξύ της μετανάστευσης και των ευρύτερων διαδικασιών αλλαγής στις κοινωνίες προέλευσης και προορισμού.

Delanty, G., 1997, Models of citizenship: Defining European identity and citizenship, Citizenship Studies, 1:3, 285-303.

(<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13621029708420660><https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections/Library/Publications/2017/Addressing-womens-human-rights-migration-en.pdf>)

Το άρθρο αυτό παρέχει αναφορές ότι η ιδιότητα του πολίτη συνεπάγεται την ένταξη σε μια πολιτική κοινότητα και ορίζεται εσωτερικά από δικαιώματα, υποχρεώσεις, συμμετοχή και ταυτότητα. Παραδοσιακά ήταν υποδεέστερη της εθνικότητας, η οποία ορίζει τα εδαφικά όρια της ιθαγένειας.

Martiniello, M., 2006, Political participation, mobilisation and representation of immigrants and their offspring in Europe, in Bauböck, R., (έκδ.), 2006, Migration and Citizenship Legal Status, Rights and Political Participation. Εκθέσεις IMISCOE. Άμστερνταμ: Amsterdam University Press, 84-112.

(<https://www.imiscoe.org/docman-books/375-bauboeck-2006/file>)

Ο τόμος αυτός συνοψίζει τις τρέχουσες θεωρίες και εμπειρικές έρευνες σχετικά με το νομικό καθεστώς και την πολιτική συμμετοχή των μεταναστών στις ευρωπαϊκές δημοκρατίες.

Βασικές στρατηγικές για την ευνοϊκή κοινωνική ένταξη των μεταναστριών στην ποικιλομορφία της πραγματικότητάς τους, από μια διεπιστημονική και διαπολιτισμική προσέγγιση

Η ασφάλεια της μόνιμης διαμονής μπορεί να αποτελέσει θεμελιώδες βήμα στην πορεία προς την πλήρη ιθαγένεια και τα καλύτερα αποτελέσματα της ένταξης. Η πορεία προς τη μόνιμη κατοικία είναι κατά το ήμισυ ευνοϊκή για την ένταξη στις χώρες του MIPEX (58/100). Μετά από 5 χρόνια, οι περισσότεροι κάτοικοι μπορούν να υποβάλουν αίτηση για καθεστώς μακροχρόνιας διαμονής και δικαιώματα ίσα με τους εθνικούς πολίτες, αλλά μόνο αφού αποδείξουν ότι είναι αυτάρκεις. Όσοι έχουν ανάγκη από βοήθεια ή δεν μπορούν να πληρώσουν τα υψηλά τέλη, μένουν με προσωρινό καθεστώς, χωρίς την απαραίτητη υποστήριξη ούτε ευκαιρίες για την περαιτέρω ένταξή τους (Solano and Huddleston, 2020b). Η διευκόλυνση της πρόσβασης στην ιθαγένεια μπορεί να αυξήσει σημαντικά τα ποσοστά πολιτογράφησης και να ενισχύσει τα αποτελέσματα της ένταξης. Οι πολιτικές ιθαγένειας χαρακτηρίζονται ως μόνο κατά το ήμισυ ευνοϊκές για την προώθηση της πολιτογράφησης των μεταναστών. Οι πολιτικές ιθαγένειας αποτελούν σημαντικό τομέα αδυναμίας στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες (Solano and Huddleston, 2020a). Τα κράτη μέλη απλοποίησαν τις διοικητικές και νομικές απαιτήσεις για να ανταποκριθούν στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, ιδίως όσον αφορά τους ειδικευμένους εργαζόμενους. Η προσέγγιση αυτή υιοθετήθηκε επίσης όσον αφορά ορισμένα επαγγέλματα χαμηλής και μέσης ειδίκευσης σε αρκετά κράτη μέλη, όπου υπάρχει έλλειψη εργατικού δυναμικού σε τέτοιους τομείς (Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης, 2020). Ωστόσο, η κοινωνική ένταξη παρεμποδίζεται λόγω του εγκλωβισμού των μεταναστριών στην άτυπη απασχόληση, σε επισφαλείς, χαμηλού κύρους/χαμηλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας (οικιακή εργασία, φροντίδα, νοσηλεία, φροντίδα παιδιών, γεωργία, καθαριότητα, εστιατόρια και τουριστικές/ξενοδοχειακές υπηρεσίες και υπηρεσίες προσωπικής φροντίδας), ανεξαρτήτως νομικού καθεστώτος (Fouskas, et al, 2018). Οι θεωρίες ένταξης περιγράφουν την απόκτηση της ιθαγένειας και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που συνδέονται με αυτήν ως ένα κρίσιμο βήμα για την ένταξη στη χώρα υποδοχής μιας γυναίκας υπηκόου τρίτης χώρας. Υπάρχουν ενδεικτικά στοιχεία ότι η παροχή πρόσβασης στην πλήρη ιθαγένεια μπορεί να βελτιώσει την υγεία και το εκπαιδευτικό επίπεδο και να ενισχύσει τις ευκαιρίες για ένταξη στην αγορά εργασίας. Επιπλέον, οι πολιτογραφημένες μετανάστριες γενικά τείνουν να έχουν καλύτερα αποτελέσματα ένταξης από τις μη υπήκοους. Ωστόσο, η απόκτηση της ιθαγένειας και η ενσωμάτωση αντιμετωπίζονται διαφορετικά στα διάφορα κράτη μέλη, ανάλογα με τις προσεγγίσεις τους για την ιθαγένεια. Στην πλειονότητα των κρατών μελών, η ιθαγένεια θεωρείται ότι συνδέεται με την εθνική πολιτική ένταξης. Σε ορισμένα κράτη μέλη η ιθαγένεια δεν αποτελεί μέρος των πολιτικών ένταξης, επειδή είτε δεν υπάρχει πολιτική ένταξης σε εθνικό επίπεδο (στο Βέλγιο) είτε οι πολιτικές απευθύνονται στους υπηκόους τρίτων χωρών μέχρι το σημείο απόκτησης της ιθαγένειας. Εξαιρεση αποτελεί η Ελλάδα, η οποία γενικά δεν ασχολείται με την ιθαγένεια στην πολιτική ένταξης, αλλά εστιάζει σε άτομα των οποίων οι παππούδες και οι γιαγιάδες ήταν μετανάστες, ορισμένοι από τους οποίους μπορεί να έχουν την ελληνική ιθαγένεια. Ορισμένα από τα κράτη μέλη ανέφεραν ότι η ιθαγένεια αποτελεί το «αποκορύφωμα» της διαδικασίας ένταξης, πράγμα που σημαίνει ότι οι μετανάστες πρέπει να πληρούν τα κριτήρια ένταξης που θέτουν τα κράτη μέλη πριν αποκτήσουν την ιθαγένεια. Άλλα κράτη μέλη θεωρούν την ιθαγένεια ως βασικό μέτρο για τη διευκόλυνση της ένταξης των μεταναστριών στην κοινωνία υποδοχής. Σε άλλα κράτη μέλη, η σχέση μεταξύ ιθαγένειας και ένταξης είναι ασαφής ή αποτελεί αντικείμενο συνεχιζόμενης αμφιλεγόμενης συζήτησης. Σε λίγα κράτη μέλη παρέχεται ειδική υποστήριξη για τους νέους πολίτες. Η στήριξη αυτή κυμαίνεται από την παροχή πληροφοριών έως ειδικά μέτρα στήριξης για τους νέους πολίτες, αλλά συχνά απευθύνεται γενικά σε πολίτες με μεταναστευτικό υπόβαθρο. Σε ορισμένα κράτη μέλη η πολιτογράφηση θεωρείται ότι συμβάλλει θετικά στην ένταξη στην αγορά εργασίας, κυρίως επειδή υπάρχει ισότιμη πρόσβαση στην αγορά εργασίας με άλλους πολίτες (συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε ορισμένα επαγγέλματα που προορίζονται για τους πολίτες). Στα περισσότερα κράτη μέλη η απόκτηση της ιθαγένειας είναι ένα βήμα που γίνεται αφού περάσουν αρκετά χρόνια στη χώρα. Γενικά, η μεγαλύτερη διάρκεια παραμονής σε μια χώρα μπορεί να συμβάλει θετικά στα αποτελέσματα της απασχόλησης. Η ιθαγένεια δεν αποτελεί εγγύηση κατά των διακρίσεων στην αγορά εργασίας.

Διαδικτυακές πηγές

Dobrowolsky, A. και Τατσσόγλου, Ε., (έκδ.), 2016, *Women, Migration and Citizenship: Making Local, National and Transnational Connections*. Φλώρεντία: Taylor and Francis.

(<https://www.routledge.com/Women-Migration-and-Citizenship-Making-Local-National-and-Transnational/Dobrowolsky-Tastsoglou/p/book/9780367740191>)

Η συλλογή αναδεικνύει τις πολλαπλές συνδέσεις μεταξύ των ανησυχιών και των πρακτικών των γυναικών για τη

μετανάστευση και την ιθαγένεια. Περιλαμβάνει πρωτότυπες έρευνες που εξετάζουν τις ποικίλες μεταναστευτικές και προσφυγικές εμπειρίες των γυναικών και εκθέτουν πώς οι ιδεολογίες και οι πρακτικές του φύλου οργανώνουν τη μεταναστευτική ιδιότητα του πολίτη, στις διάφορες διαστάσεις της, σε τοπικό, εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο.

Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (ΕΔΜ), 2020, Ετήσια έκθεση για τη μετανάστευση και το άσυλο 2019. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης.

(https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/EN/EMN/Politikberichte/ZuPolitikStatistikberichten/emn-2019-politikbericht-synthese.pdf;jsessionid=8EE12EC9F5495AB69A7326B5B7F5DE63.intranet372?_blob=publicationFile&v=4)

Οι ετήσιες εθνικές εκθέσεις για τη μετανάστευση και το άσυλο που παρέχονται από τα ΕΔΠ του ΕΔΜ αποσκοπούν στην περιγραφή της κατάστασης και των εξελίξεων στον τομέα της μετανάστευσης και του ασύλου στο κράτος μέλος και τη Νορβηγία, καθώς και σε στατιστικά στοιχεία ειδικά για το έτος 2019.

Φούσκας, Θ., Χατζόπουλος, Β., Γρηγορίου, Π., Καραμπελιάς, Γ., Τσομπάνογλου, Γ., de Maio, A., Καζάνας, Κ. και Μηνέ, Φ., 2018, Ένταξη των πολιτών τρίτων χωρών στην αγορά εργασίας των κρατών μελών της ΕΕ. Αθήνα: Ευρωπαϊκός Οργανισμός Δημοσίου Δικαίου (ΕΟΔΔ)/Ελληνικό Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής/Ευρωπαϊκή Επιτροπή/Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης.

(<http://emn.immigration.gov.gr/en/repository/send/25-2018/67-emn-study-1-2018-labour-market-integration-of-third-country-nationals-in-eu-member-states>)

Η Εθνική Συνεισφορά της Ελλάδας πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της μελέτης 2018:1 του Ευρωπαϊκού Δικτύου Μετανάστευσης (ΕΔΜ). Στόχος της είναι η ενημέρωση των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τις εξελίξεις όσον αφορά τις πολιτικές ένταξης στην αγορά εργασίας που απευθύνονται σε υπηκόους τρίτων χωρών στην Ελλάδα.

Solano, G. και Huddleston, T., 2020a, Access to Nationality: Migrant Integration Policy Index 2020. Βαρκελώνη/Βρυξέλλες: CIDOB και MPG.

(<https://www.mipex.eu/access-nationality>)

Ο Δείκτης Πολιτικής Ένταξης Μεταναστών (MIPEX) διεγείρει συζητήσεις, ενημερώνει εκθέσεις υψηλού επιπέδου και χρησιμοποιείται για τη δράση της κοινωνίας των πολιτών σχετικά με την πολιτική ένταξης των μεταναστών σε όλο τον κόσμο.

Solano, G. και Huddleston, T., 2020b, Permanent Residence: Migrant Integration Policy Index 2020. Βαρκελώνη/Βρυξέλλες: CIDOB και MPG.

(<https://www.mipex.eu/permanent-residence>)

Ο Δείκτης Πολιτικής Ένταξης Μεταναστών (MIPEX) διεγείρει συζητήσεις, ενημερώνει εκθέσεις υψηλού επιπέδου και χρησιμοποιείται για τη δράση της κοινωνίας των πολιτών σχετικά με την πολιτική ένταξης των μεταναστών σε όλο τον κόσμο.

Έγγραφα διαθέσιμα για λήψη

Bauböck, R., Honohan, I., Huddleston, T., Hutcheson, D., Shaw, J. και Vink, M., 2018, Access to Citizenship and its Impact on Immigrant Integration. Φλωρεντία: EUI/MPG.

(<https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/29828/AccessToCitizenshipanditsImpactonImmigrantIntegration.pdf?sequence=1>)

Το ερευνητικό έργο «Access to Citizenship and its Impact on Immigrant Integration (ACIT)» [Πρόσβαση στην ιθαγένεια και ο αντίκτυπος της στην ένταξη των μεταναστών (ACIT)] συνέκρινε τον τρόπο με τον οποίο τα ευρωπαϊκά κράτη ρυθμίζουν την απόκτηση ιθαγένειας και τον αντίκτυπο της ιθαγένειας στην κοινωνικοοικονομική και πολιτική συμμετοχή των μεταναστών.

Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (ΕΔΜ), 2018, Γλωσσάριο ασύλου και μετανάστευσης 6.0: Ένα εργαλείο για καλύτερη συγκρισιμότητα που παρήχθη από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης. Ευρωπαϊκή Επιτροπή/Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης.

(https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files/2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf)

Το Γλωσσάριο υποστηρίζει τις συζητήσεις πολιτικής σε ολόκληρη την ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο, παρέχοντας ένα κοινό λεξιλόγιο επικαιροποιημένων όρων και εννοιών σε όλες τις γλώσσες των κρατών μελών, επιτρέποντας έτσι την καλύτερη κατανόηση και συγκρισιμότητα των φαινομένων μετανάστευσης και ασύλου.

Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (ΕΔΜ), 2019, Labour market integration of third-country nationals in EU member states. Συνθετική έκθεση του EMN για τη μελέτη του EMN για το 2018. Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (ΕΔΜ)/Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

(https://emn.ie/files/p_201902120358102019_emn-synthesis_%20LabourMarketIntegration_12.02.2019.pdf)

Στόχος της μελέτης είναι να παράσχει μια επισκόπηση των υφιστάμενων πολιτικών ένταξης στην αγορά εργασίας στα κράτη μέλη που απευθύνονται σε υπηκόους τρίτων χωρών. Επικεντρώνεται στις τρέχουσες πολιτικές και σε εκείνες που είτε εφαρμόστηκαν πρόσφατα (από το 2014) είτε τροποποιήθηκαν μετά το 2014. Προσφέρει παραδείγματα υποσχόμενων μέτρων ένταξης στην αγορά εργασίας που εφαρμόζονται από τον δημόσιο τομέα, καθώς και προσαρμοσμένες πρωτοβουλίες που σχετίζονται με την απασχόληση και παρέχονται από τον ιδιωτικό τομέα.

Eurostat, 2021, Residence permits - statistics on first permits issued during the year (Άδειες διαμονής - στατιστικές για τις πρώτες άδειες που εκδόθηκαν κατά τη διάρκεια του έτους). Βρυξέλλες: Eurostat.

(https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Residence_permits_-_statistics_on_first_permits_issued_during_the_year)

Το άρθρο αυτό παρουσιάζει στατιστικά στοιχεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) σχετικά με τις πρώτες άδειες διαμονής που εκδόθηκαν σε πολίτες τρίτων χωρών κατά τη διάρκεια κάθε έτους αναφοράς. Τα δεδομένα βασίζονται στο κανονιστικό πλαίσιο που προβλέπεται από το άρθρο 6 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 862/2007 για τις στατιστικές μετανάστευσης και διεθνούς προστασίας.

Πρακτική προσέγγιση σε εθνικό επίπεδο

Ελλάδα

Η Εθνική Στρατηγική Ένταξης 2019 προσδιόρισε την προώθηση της ένταξης των μεταναστριών στο εκπαιδευτικό σύστημα, την ένταξη στην αγορά εργασίας και την πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες, μεταξύ άλλων, ως σημαντικές συνιστώσες της ένταξης των μεταναστριών και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας.

Όσον αφορά τις άδειες διαμονής, ο νόμος 4251/2014 «Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης και άλλες διατάξεις» εισήγαγε αλλαγές στους τομείς των αδειών διαμονής, της οικογενειακής επανένωσης και της πρόσβασης στην αγορά εργασίας. Υπάρχουν επτά (7) κύριες κατηγορίες αδειών διαμονής: 1. Άδεια διαμονής για εργασιακούς και επαγγελματικούς λόγους, 2. Άδεια διαμονής για ανθρωπιστικούς, έκτακτους και άλλους λόγους, 3. Άδεια διαμονής για σπουδές, εθελοντική εργασία, έρευνα και επαγγελματική κατάρτιση, 4. Άδεια διαμονής για θύματα εμπορίας ανθρώπων, 5. Άδεια διαμονής για οικογενειακή επανένωση, 6. Άδεια διαμονής μακράς διάρκειας, 7. Ειδικό πιστοποιητικό νόμιμης διαμονής. Στα άτομα που αναγνωρίζονται ως πρόσφυγες χορηγείται τριετής άδεια διαμονής (ADET), η οποία μπορεί να ανανεωθεί μετά από απόφαση του επικεφαλής του Περιφερειακού Γραφείου Ασύλου (RAO). Μετά την έναρξη ισχύος του νόμου 4636/2019 «για τη διεθνή προστασία και άλλες διατάξεις», οι δικαιούχοι επικουρικής προστασίας δεν έχουν πλέον το δικαίωμα να λαμβάνουν 3ετή άδεια. Λαμβάνουν άδεια διαμονής διάρκειας 1 έτους, η οποία μπορεί να ανανεωθεί για περίοδο 2 ετών. Οι άδειες διαμονής παραδίδονται συνήθως τουλάχιστον 4-5 μήνες μετά την κοινοποίηση της θετικής απόφασης χορήγησης διεθνούς προστασίας. Μέχρι την έκδοση των αδειών διαμονής, οι αιτούντες κατέχουν την κάρτα αιτούντος άσυλο, η οποία φέρει τη σφραγίδα με την ένδειξη «Εκκρεμεί άδεια διαμονής».

Όσον αφορά την πρόσβαση στην ιθαγένεια σύμφωνα με τον κώδικα ιθαγένειας (ν. 3284/2004, άρθρο 5 παράγραφος 1 του Κώδικα Ιθαγένειας, όπως τροποποιήθηκε με τον ν. 4674/2020), η ιθαγένεια μπορεί να χορηγηθεί σε αλλοδαπό ο οποίος: i) έχει ενηλικιωθεί κατά τον χρόνο υποβολής της δήλωσης πολιτογράφησης- ii) δεν έχει καταδικαστεί αμετάκλητα για αριθμό εγκλημάτων που διαπράχθηκαν εκ προθέσεως κατά τα τελευταία 10 έτη, με ποινή τουλάχιστον ενός έτους ή τουλάχιστον 6 μηνών ανεξάρτητα από τον χρόνο έκδοσης της καταδικαστικής απόφασης. Η καταδίκη για παράνομη είσοδο στη χώρα δεν κωλύει τη διαδικασία πολιτογράφησης. iii) Δεν εκκρεμεί διαδικασία απέλασης ή άλλο ζήτημα σχετικά με το καθεστώς διαμονής του. iv) Διαμένει νόμιμα στην Ελλάδα επί 7 συνεχή έτη πριν από την υποβολή της αίτησης. v) Είναι κάτοχος μιας από τις κατηγορίες αδειών διαμονής που προβλέπονται στον Κώδικα Ιθαγένειας, μεταξύ άλλων άδεια διαμονής μακράς διάρκειας, άδεια διαμονής που χορηγείται σε αναγνωρισμένους πρόσφυγες ή δικαιούχους επικουρικής προστασίας ή άδεια διαμονής δεύτερης γενιάς. Περισσότερες κατηγορίες αδειών προστέθηκαν το 2018. Οι αιτούντες θα πρέπει επίσης να διαθέτουν: i) επαρκή γνώση της ελληνικής γλώσσας, ii) να είναι κανονικά ενταγμένοι στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας και iii) να είναι σε θέση να συμμετέχουν ενεργά στην πολιτική ζωή (δηλαδή να είναι εξοικειωμένοι με τους πολιτικούς θεσμούς της Ελληνικής Δημοκρατίας, γνώση της ελληνικής πολιτικής ιστορίας).

Πηγές

Βάση δεδομένων πληροφοριών για το άσυλο (AIDA) (2021). Άδεια διαμονής- Ελλάδα. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους.

<https://asylumineurope.org/reports/country/greece/content-international-protection/status-and-residence/residence-permit/>

Αυτός ο σύνδεσμος παρέχει πληροφορίες σχετικά με την άδεια διαμονής για άτομα που έχουν αναγνωριστεί με μια μορφή προστασίας στην Ελλάδα.

Βάση δεδομένων πληροφοριών για το άσυλο (AIDA) (2021). Πολιτογράφηση- Ελλάδα. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους.

<https://asylumineurope.org/reports/country/greece/content-international-protection/status-and-residence/naturalisation/>

Αυτός ο σύνδεσμος παρέχει πληροφορίες σχετικά με τις προϋποθέσεις για την απόκτηση ιθαγένειας στην Ελλάδα.

Φούσκας, Θ., Anderson, B., Κουλιεράκης, Γ., Οικονόμου, Χ., Σπυριδάκης, Μ., Σουλιώτης, Κ., Μηνέ, Φ., de Maio, A.,

Καζάνας, Κ. και Γκικοπούλου, Π. (2020). Ο δρόμος για την απόκτηση της ιθαγένειας για τους πολίτες τρίτων χωρών στα Κράτη-Μέλη. Αθήνα: Ευρωπαϊκός Οργανισμός Δημοσίου Δικαίου (ΕΟΔΔ)/Ελληνικό Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής/Ευρωπαϊκή Επιτροπή/Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης.

https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files/2020-03/greece_pathways_to_citizenship_en.pdf

https://ec.europa.eu/home-affairs/document/download/22ae842d-9be0-4755-b0d7-647e05415df9_en

Η μελέτη αυτή περιλαμβάνει μια επισκόπηση των όρων και των προϋποθέσεων για την πολιτογράφηση και των διοικητικών διαδικασιών που χρησιμοποιούνται για να καθοριστεί αν ένα άτομο είναι επιλέξιμο.

Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (2020). Βάση δεδομένων πληροφοριών για το άσυλο (AIDA) (2019). Έκθεση ανά χώρα: Ελλάδα. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους.

https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2020/07/report-download_aida_gr_2019update.pdf

Η παρούσα έκθεση βασίζεται σε πληροφορίες που παρέχονται από εθνικούς φορείς που σχετίζονται με τις διαδικασίες ασύλου.

Υπουργείο Εσωτερικών/Γενική Γραμματεία Ιθαγένειας (2021). Απλοποιημένες οδηγίες για την απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας - Πώς μπορώ να γίνω Έλληνας πολίτης; (How can I become a Greek citizen?) Αθήνα: Ο Συνήγορος του Πολίτη/Διεύθυνση Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών.

<https://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/HowCanIBecomeAGreekCitizen.pdf>

Αυτός ο σύνδεσμος παρέχει πληροφορίες σχετικά με το πώς μπορεί ένα άτομο να γίνει Έλληνας πολίτης.

Υπουργείο Μεταναστευσης και Ασύλου (2019). Εθνική Στρατηγική Ένταξης. Αθήνα: Εθνική Στρατηγική Ένταξης.

<https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2020/05/B6.-Εθνική-Στρατηγική-2019.pdf>

Αυτός ο σύνδεσμος παρέχει πρόσβαση στην Εθνική Στρατηγική Ένταξης της Ελλάδας για το 2019.

Υπουργείο Μεταναστευσης και Ασύλου (2021). Κατηγορίες αδειών διαμονής για πολίτες τρίτων χωρών & έγγραφα που πρέπει να υποβληθούν. Αθήνα: Εθνική Στρατηγική Ένταξης.

<https://migration.gov.gr/en/migration-policy/metanasteusi-stin-ellada/katigories-adeion-diamonis-politon-triton-choron-dikaiologitika%e2%80%8b/>

Αυτός ο σύνδεσμος παρέχει πληροφορίες σχετικά με τις κατηγορίες αδειών διαμονής για πολίτες τρίτων χωρών και τα έγγραφα που πρέπει να υποβληθούν στην Ελλάδα.

Ισπανία

Το άρθρο 30α του «Οργανικού Νόμου 4/2000, της 11ης Ιανουαρίου, σχετικά με τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των αλλοδαπών στην Ισπανία και την κοινωνική τους ένταξη» (που τροποποιήθηκε στη συνέχεια από τους LO 8/2000, LO 14/2003, LO 2/2009, LO 10/2011, RDL 16/2012 και απόφαση 13/2021) ορίζει ότι «οι αλλοδαποί που βρίσκονται στην Ισπανία και είναι κάτοχοι άδειας διαμονής είναι κάτοικοι». Η διαμονή αυτή μπορεί να είναι προσωρινή ή μακροχρόνια. Η προσωρινή διαμονή επιτρέπει την παραμονή στην Ισπανία για χρονικό διάστημα από 90 ημέρες έως πέντε έτη (άρθρο 31.1.). Εάν οι αλλοδαποί είναι εγγεγραμμένοι στο μητρώο κοινωνικής ασφάλισης, χορηγείται επίσης άδεια διαμονής για εργασία (άρθρο 36.2.). Το άρθρο 32 ορίζει ότι «η μακροχρόνια διαμονή συνεπάγεται ότι επιτρέπεται στο άτομο να διαμένει και να εργάζεται στην Ισπανία επ' αόριστον, υπό τους ίδιους όρους με τους Ισπανούς υπηκόους». Οι προϋποθέσεις περιλαμβάνουν την προσωρινή διαμονή στην Ισπανία επί πέντε έτη σε συνεχή βάση.

Για να διασφαλιστούν τα δικαιώματα των αλλοδαπών, ορίζεται ότι «η απουσία άδειας διαμονής και εργασίας (...), δεν καθιστά άκυρη μια σύμβαση εργασίας όσον αφορά τα δικαιώματα των αλλοδαπών εργαζομένων, ούτε εμποδίζει τη χορήγηση παροχών που απορρέουν από περιπτώσεις που προβλέπονται από τις διεθνείς συμβάσεις για την προστασία των εργαζομένων ή άλλες ισχύουσες συμβάσεις (...)» (άρθρο 36.5).

Η απόκτηση άδειας παραμονής επιτρέπει, μεταξύ άλλων, τη συμπερίληψη μελών της οικογένειας, την παράταση των προθεσμιών για τις αιτήσεις ισπανικής ιθαγένειας, την ελεύθερη μετακίνηση εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τη

διευκόλυνση των ανανεώσεων κ.λπ. Ωστόσο, πρέπει να θυμάται κανείς ότι οι διαδικασίες υποβολής αιτήσεων είναι συνήθως αρκετά χρονοβόρες. Επιπλέον, η άδεια παραμονής δεν επιτρέπει πάντα την εργασία στην Ισπανία.

Από την άλλη πλευρά, οι κανονισμοί προβλέπουν τη δυνατότητα απόκτησης άδειας παραμονής για τις αλλοδαπές γυναίκες θύματα έμφυλης βίας, καθώς και την πρόσβαση στα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στον «Οργανικό Νόμο 1/2004, της 28ης Δεκεμβρίου, σχετικά με τα ολοκληρωμένα μέτρα προστασίας κατά της έμφυλης βίας» (άρθρο 31α). Με τον τρόπο αυτό, θα είναι δυνατόν να ζητήσουν «άδεια διαμονής και εργασίας σε περίπτωση εξαιρετικών περιστάσεων, όπως η έκδοση διαταγής προστασίας υπέρ τους ή, ελλείψει αυτού, έκθεση της Εισαγγελίας που να αναφέρεται στην ύπαρξη αποδεικτικών στοιχείων για έμφυλη βία» (άρθρο 31 bis.3).

Μολονότι ο κανόνας αυτός προστατεύει ιδιαίτερα τις γυναίκες που βρίσκονται σε παράνομη κατάσταση, ορισμένες γυναίκες που βρίσκονται σε προσωρινή άδεια αποκλείστηκαν από αυτή την ερμηνεία. Ως εκ τούτου, η «Οδηγία SEM 2/2021 σχετικά με την άδεια προσωρινής διαμονής και εργασίας σε εξαιρετικές περιστάσεις για αλλοδαπές γυναίκες θύματα έμφυλης βίας» παρέχει την άδεια αυτή σε κάθε γυναίκα θύμα έμφυλης βίας, ανεξάρτητα από τη διοικητική της κατάσταση στην Ισπανία.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι η ισπανική ιθαγένεια αποκτάται κατά κανόνα αφού ένα πρόσωπο έχει διαμείνει στην Ισπανία επί δέκα έτη. Είναι σημαντικό ότι η απόφαση αριθ. 1.521/2021 του Ανώτατου Δικαστηρίου μετριάζει την απαίτηση ένταξης για την απόκτηση της ισπανικής ιθαγένειας (η οποία απαιτεί την έγκριση ενός ερωτηματολογίου) για τις ανειδίκευτες μετανάστριες, θεωρώντας σημαντικό να εξεταστεί κατά πόσον το κοινωνικοπολιτισμικό υπόβαθρο των γυναικών χαρακτηρίζεται από εκπαιδευτικές διακρίσεις εις βάρος των γυναικών.

Τέλος, η ιστορία επιτυχίας με τίτλο «Από τη Γκάνα στην Ισπανία: ένα καλύτερο μέλλον για τα παιδιά της» (From Ghana to Spain: a better future for her children), προσβάσιμη στη διεύθυνση https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=MTg=, αφηγείται τις δυσκολίες μιας μετανάστριας να επιτύχει την αυτονομία της, να αποκτήσει εργασία και να στηρίξει την οικογένειά της λόγω του καθεστώτος της χωρίς χαρτιά.

Βιβλιογραφία/Διαδικτυακές πηγές

Citizenship rights of undocumented foreign women victims of gender violence
<https://doi.org/10.5944/rdh.26.2015.16343>

Η εργασία αυτή πραγματοποιεί μια διαφοροποιημένη ανάλυση του ισχύοντος νόμου περί αλλοδαπών της Ισπανίας και των προηγούμενων νόμων που ρύθμιζαν τη νομική κατάσταση αυτών των αλλοδαπών γυναικών θυμάτων έμφυλης βίας.

A feminine citizenship. The contributions of Moroccan, Ecuadorian and Romanian immigrant women in Spain
<https://journals.openedition.org/revestudsoc/7994>

Το άρθρο αυτό παρουσιάζει μια μελέτη και μια κριτική συζήτηση γύρω από την παραδοσιακή αντίληψη της ιθαγένειας, με βάση τη συμβολή των μεταναστριών.

Human Rights Committees: Their nature and legal relevance in Spain.
https://www.academia.edu/72078688/Human_Rights_Committees_Their_Nature_and_Legal_Relevance_in_Spain

Το άρθρο αυτό αναλύει την κατάσταση των μηχανισμών εφαρμογής των συνθηκών για τα ανθρώπινα δικαιώματα, που συχνά συγκροτούνται ως «επιτροπές», αξιολογώντας την αποτελεσματικότητα των αποφάσεών τους και τον αντίκτυπο τους στην Ισπανία. Ειδικότερα, θα γίνει μια πιο εμπεριστατωμένη εξέταση της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, της Επιτροπής Οικονομικών, Κοινωνικών και Πολιτιστικών Δικαιωμάτων και της Επιτροπής για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών (Επιτροπή CEDAW).

Effects of undocumented immigrant exclusion from health care coverage in Spain. *Health Policy*.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0168851018304160>

Οι στόχοι της παρούσας εργασίας είναι να προσδιοριστούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αυτής της πολιτικής, να εξεταστούν οι επιπτώσεις της στην υγεία και την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και να εκτιμηθούν οι οικονομικές επιπτώσεις της.

Γαλλία

Το ζήτημα της ένταξης και ενσωμάτωσης των μεταναστριών στη Γαλλία αναδύθηκε ως αντικείμενο κοινωνικού αγώνα των φεμινιστικών κινημάτων και σταδιακά ως αντικείμενο μελέτης των κοινωνικών επιστημών στα τέλη της δεκαετίας του 1960. Η συζήτηση για τη θέση των μεταναστριών στη γαλλική αγορά εργασίας και για τους παράγοντες που εξηγούν την ενσωμάτωση και τον αποκλεισμό τους υποδηλώνει ότι υπάρχει σαφές ενδιαφέρον για το ζήτημα αυτό από διάφορους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς.

Η συμμετοχή των μεταναστριών στην πολιτική ζωή συγκαταλέγεται στις προτεραιότητες της Εθνικής Στρατηγικής για την Υποδοχή και την Ένταξη, που φέρει το Υπουργείο Εσωτερικών από το 2018. Αυτή η συμμετοχική προσέγγιση, με στόχο την προώθηση των ανταλλαγών μεταξύ των εξόριστων και των τοπικών πληθυσμών, αποτελεί κλειδί για την ένταξη στην κοινωνία υποδοχής. Η εμπλοκή και η ένταξη των μεταναστών στους τομείς των συλλόγων και των πολιτών τους επιτρέπει να γίνουν φορείς της δικής τους ζωής, να συμμετέχουν περισσότερο στη ζωή των δομών που τους συνοδεύουν, να δημιουργήσουν αναφορές και ένα δίκτυο στη χώρα υποδοχής, αλλά και να εκτιμήσουν και να αξιοποιήσουν στο έπακρο τις δεξιότητές τους.

Στην πραγματικότητα, η γαλλική κυβέρνηση, προκειμένου να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της για την ένταξη, έχει δημιουργήσει τοπικές αρχές που επιτρέπουν στους μετανάστες να συμμετέχουν στην κοινωνική και πολιτική ζωή της κοινότητας διαμονής τους. Για παράδειγμα, στο πλαίσιο της σύμβασής της με τη Διυπουργική Διεύθυνση Υποδοχής και Ένταξης Προσφύγων (Diair), η πόλη της Dijon έχει δημιουργήσει και χρηματοδοτεί το πρόγραμμα «Together!» (Μαζί!) που διαχειρίζεται η ένωση Cesam. Το πρόγραμμα αυτό έχει δύο κύριες συνιστώσες: την κατάρτιση μιας ατομικής διάγνωσης των αναγκών κάθε μετανάστη και την ένταξή του στα προγράμματα που υλοποιούνται από τις ενώσεις της περιοχής. Η πόλη του Clermont-Ferrand αναπτύσσει επίσης τη συμμετοχή των μεταναστών στο πλαίσιο της σύμβασης με το Diair. Ο στόχος αυτής της κοινωνικής και πολιτικής ένταξης καθιστά δυνατή την καλύτερη στόχευση των δράσεων υπέρ αυτού του κοινού. Επιπλέον, η ένταξη σε έναν συνεταιριστικό και θεσμικό ιστό δίνει τη δυνατότητα στους μετανάστες των οποίων ο αγώνας για την ελευθερία και την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ήταν αιτία εξορίας, να διατηρήσουν αυτή τη δέσμευση και να κάνουν τις μαρτυρίες τους να διαρκέσουν. Αυτή η συμμετοχική δυναμική εντάσσεται, τέλος, στην πιο σφαιρική προοπτική της διαβούλευσης με τους πρόσφυγες, η οποία αποσκοπεί στη συγκέντρωση των εμπειριών τους από τη μετανάστευση και την ενσωμάτωση, προκειμένου να τους εμπλέξει καλύτερα στις αποφάσεις που τους αφορούν.

Ωστόσο, παρά την εικόνα αυτή της κοινωνικής ένταξης, παραμένει γεγονός ότι η ένταξη των μεταναστριών παραμένει πολύ δύσκολη στη Γαλλία. Η συζήτηση για την ένταξη των μεταναστών έχει σταδιακά μετατραπεί σε συζήτηση για την ταυτότητα. Πράγματι, για να μπορέσουν να συμμετάσχουν στην πολιτική ζωή της κοινότητας

υποδοχής τους, οι γυναίκες αυτές πρέπει να βρίσκονται σε νόμιμη κατάσταση, δηλαδή να έχουν άδεια παραμονής. Γνωρίζοντας ότι η αρχή της σταθερής κατοικίας είναι η πρώτη προϋπόθεση για να μπορέσει να δικαιολογηθεί η κοινωνική ένταξη, πολλές μετανάστριες αποκλείονται από την πολιτική ζωή όσον αφορά το δικαίωμα διαμονής. Καθώς δεν έχουν πρόσβαση σε κατοικία αλλά σε καταλύματα έκτακτης ανάγκης, αποκλείονται από την πολιτική ζωή. Αυτές οι μετανάστριες χωρίς χαρτιά θα πρέπει να περιμένουν να αποκτήσουν την άδεια παραμονής τους για να μπορέσουν να λάβουν κοινωνική βοήθεια και οικογενειακά επιδόματα προκειμένου να συμμετάσχουν στην πολιτική ζωή.

Βιβλιογραφία/Διαδικτυακές πηγές

Immigrant Women and integration

https://www.coe.int/t/dq3/migration/archives/Documentation/Series_Community_Relations/Immigrant_women_and_integration_en.pdf

Το έγγραφο αυτό παρουσιάζει τα μέτρα που έχουν ληφθεί για την ένταξη των μεταναστριών

Promoting integration for migrant domestic workers in France

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/--migrant/documents/publication/wcms_232518.pdf

Η έρευνα αυτή βασίζεται στην ανάλυση εθνικών στατιστικών στοιχείων σχετικά με την ένταξη των μεταναστριών στη Γαλλία

Ιταλία

Αρκετά νομικά εργαλεία, ξεκινώντας από το ιταλικό Σύνταγμα, αφορούν τα δικαιώματα των πολιτών ή των πολιτών: όλα επιβεβαιώνουν την κοινωνική ισότητα και τα θεμελιώδη δικαιώματα και αρχές για όλους, γυναίκες και άνδρες, γηγενείς και μετανάστες.

Τμήμα Πολιτικών Ελευθεριών και Μετανάστευσης του ιταλικού Υπουργείου Εσωτερικών: οι λειτουργίες και τα καθήκοντα που ασκεί το εν λόγω Τμήμα στο πλαίσιο του Υπουργείου αφορούν την προστασία των δικαιωμάτων του πολίτη, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που σχετίζονται με τη μετανάστευση, το άσυλο, την ιθαγένεια, τις ιστορικές εθνογλωσσικές μειονότητες και τις θρησκευτικές ομάδες- το Τμήμα υποδιαιρείται σε γραφεία και μονάδες και περιλαμβάνει την Κεντρική Διεύθυνση για τα δικαιώματα του πολίτη, την ιθαγένεια και τις μειονότητες.

Στην Ιταλία, **η είσοδος, η παραμονή και η νομιμοποίηση των υπηκόων τρίτων χωρών** συγκαταλέγονται στα κύρια θέματα που αντιμετωπίζονται από τη **μεταναστευτική νομοθεσία**. Προκειμένου να νομιμοποιήσουν το νομικό τους καθεστώς στη χώρα με την έκδοση εγγράφων παραμονής, οι μετανάστες πρέπει να πληρούν μια σειρά από προϋποθέσεις, βασικά τους λόγους μετανάστευσης, το βιοπορισμό, την κατάσταση απασχόλησης και τη σύνθεση της οικογένειας (κατά περίπτωση). Οι μεταναστευτικοί νόμοι αφορούν τόσο τη **διαμονή** όσο και την **ιθαγένεια**:

- **Νόμος 40/1998 (Turco-Napolitano)**: ο κύριος στόχος αυτού του νόμου ήταν να ρυθμίσει τη μετανάστευση, ευνοώντας την κανονική/νόμιμη μετανάστευση και αποθαρρύνοντας την παράνομη μετανάστευση- επιπλέον, ο νόμος εισήγαγε μια μόνιμη άδεια διαμονής και ρύθμιζε τη διαδικασία πολιτογράφησης με στόχο την απόκτηση της ιταλικής ιθαγένειας,
- Τα **σύνολα ή τα πακέτα ασφαλείας (Pacchetti sicurezza)** επηρέασαν τις διαδικασίες διαμονής και απόκτησης ιθαγένειας: ο **νόμος 94/2009** (που αφορά τη δημόσια ασφάλεια) καθόρισε ότι οι νόμιμοι μετανάστες που παντρεύονται με Ιταλό πρέπει να περιμένουν δύο χρόνια προκειμένου να αποκτήσουν την ιταλική ιθαγένεια- το **διάταγμα νόμου 113/2018** (γνωστό ως διατάγματα ασφαλείας Salvini), και το επόμενο διάταγμα ασφαλείας του 2019 τροποποίησαν περαιτέρω την απόκτηση της ιταλικής ιθαγένειας: ειδικότερα, η προθεσμία για τη χορήγηση ή την απόρριψη της ιδιότητας του πολίτη (status civitatis) είχε περάσει από 2

σε 4 χρόνια.

- **Νόμος 173/2020:** τροποποιώντας τα «διατάγματα ασφαλείας Salvini», ο νόμος 173 παρενέβη σε πολλά ζητήματα, πρώτα απ' όλα στις άδειες εργασίας, προβλέποντας τη δυνατότητα μετατροπής των αδειών διαμονής για ειδική προστασία, φυσική καταστροφή, εκλεκτή διαμονή, απόκτηση ιθαγένειας ή καθεστώτος απάτριδος, αθλητικές δραστηριότητες, καλλιτεχνική εργασία, θρησκευτικούς λόγους και βοήθεια προς ανηλίκους σε άδειες διαμονής για εργασία- εξάλλου, στη συνέχεια του νόμου αυτού, η απόκτηση της ιταλικής ιθαγένειας έχει διευκολυνθεί.

Σχετικές κοινωνικές υπηρεσίες. Αρκετές από τις μετανάστριες που ερωτήθηκαν στην Ιταλία θυμούνται την ελάχιστη και συχνά κακώς οργανωμένη υποστήριξη που είχαν λάβει από τη δημόσια διοίκηση όσον αφορά τη βοήθεια και την καθοδήγηση κατά την άφιξή τους στην Ιταλία: παραπονέθηκαν για τις **δυσκολίες στην απόκτηση εγγράφων παραμονής**, γεγονός που πλήττει ιδιαίτερα τους νεοαφιχθέντες μετανάστες. Κατά συνέπεια, προτείνουν απλούστερες και ταχύτερες διαδικασίες. Από την άποψη αυτή, η **νομική συνδρομή** σχετικά με τις διαδικασίες και τις υπηρεσίες, καθώς και η **υποστήριξη** στις γραφειοκρατικές διαδικασίες, η επαγγελματική κατάρτιση, η ένταξη στην απασχόληση, η διαμεσολάβηση κ.λπ. προσφέρονται από ειδικές **ενώσεις** και ΜΚΟ, δεδομένου ότι η **δημόσια διοίκηση** δεν παρέχει επαρκή ούτε επαρκή καθοδήγηση. Συμπερασματικά, η **βελτίωση των υπηρεσιών καθοδήγησης** για τους μετανάστες, ιδίως σε δημόσιο επίπεδο, θεωρείται προτεραιότητα από τις ερωτηθείσες μετανάστριες.

Καλές πρακτικές:

- τα τοπικά γραφεία μετανάστευσης προσφέρουν υποστήριξη στις γραφειοκρατικές διαδικασίες για την απόκτηση εγγράφων και αδειών
- κοινωνικές συνεταιριστικές οργανώσεις, ενώσεις και ΜΚΟ προσφέρουν νομικές συμβουλές στους μετανάστες.

Προκλήσεις και συστάσεις:

- ενίσχυση της νομικής βοήθειας για τους μετανάστες, ιδίως στο αρχικό στάδιο της παραμονής τους στη χώρα
- Η ιταλική νομοθεσία για την ιθαγένεια είναι παρωχημένη και πρέπει να ανανεωθεί: δεν αναγνωρίζει την αρχή του *jus soli*- εξάλλου, το δικαίωμα υποβολής αίτησης για την ιθαγένεια συνδέεται με ορισμένες προϋποθέσεις και η διαδικασία συνεπάγεται μακρά αναμονή.

«My Life as an Alter.NATIVA» https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=Nzc=: η πρωταγωνίστρια αυτής της ιστορίας ζει σε μια διάσταση ταυτότητας που χαρακτηρίζεται από αντίσταση και δυαδικότητα: ενώ απολαμβάνει τη διπλή πολιτισμική της ένταξη, αρνείται να αφομοιωθεί στην ιταλική κουλτούρα, γι' αυτό και δεν θέλει να πάρει την ιταλική υπηκοότητα.

Βιβλιογραφία/Διαδικτυακές πηγές

Mantovan C., 2007, *Immigrazione e cittadinanza. Auto-organizzazione e partecipazione dei migranti in Italia*, FrancoAngeli, Milano.

(https://www.academia.edu/19658677/Immigrazione_e_cittadinanza_Auto_organizzazione_e_partecipazione_dei_migranti_in_Italia_FrancoAngeli_Milano_2007)

Το βιβλίο αυτό είναι αφιερωμένο στο φαινόμενο της μετανάστευσης σε σχέση με την ιθαγένεια και τη συμμετοχή των μεταναστών στην Ιταλία.

Altin R., Virgilio F. (έκδ.), 2011, *Ordinarie migrazioni. Educazione alla cittadinanza tra ricerca e azione*, Kappa Vu, Udine.

([https://www.academia.edu/38176390/Ordinarie_migrazioni. Educazione alla cittadinanza tra ricerca e azione](https://www.academia.edu/38176390/Ordinarie_migrazioni._Educazione_alla_cittadinanza_tra_ricerca_e_azione))

Αποτέλεσμα μιας έρευνας δράσης, το βιβλίο αυτό πραγματεύεται το ζήτημα της ιθαγένειας ως προνομιακό σημείο από το οποίο θα πρέπει να εξεταστούν οι διαδικασίες ένταξης των μεταναστών και αναφέρει τα αποτελέσματα και τις ερμηνείες ενός τριετούς ερευνητικού προγράμματος σχετικά με την αλλοδαπή μετανάστευση και την εκπαίδευση για την ενεργό ιδιότητα του πολίτη.

Lannutti V., Bellinello I., Conti L., Hoxha D., Spedicato Iengo E., 2014, *Politiche migratorie. Tra strumenti regolativi, autonomie operative, condizionamenti culturali*, Numero monografico 1/2014 di *Ratio Sociologica, Journal of Social Sciences: Theory and Application*, Chieti-Pescara.

(https://www.academia.edu/9251222/Politiche_migratorie_Tra_strumenti_regolativi_autonomie_operative_condizionamenti_culturali)

Η πολυπλοκότητα και η διάσταση των σημερινών μεταναστευτικών φαινομένων απαιτεί όλο και μεγαλύτερη δέσμευση για την ανάπτυξη κατάλληλων και αποτελεσματικών μεταναστευτικών πολιτικών που μπορούν να διεξάγουν με ασφάλεια την ευαίσθητη διαδικασία της ένταξης.

Πορτογαλία

Διαμονή και ιθαγένεια

Το κεφάλαιο αυτό θα ασχοληθεί με την εθνική ρύθμιση σε επίπεδο διαμονής και συμμετοχής στην ιθαγένεια. Θα πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι η νομοθεσία υιοθετεί ουδέτερη γλώσσα, μη αναφερόμενη σε θηλυκά και αρσενικά. Ωστόσο, θα επισημανθούν νομικά μέτρα με κατεξοχήν έμφυλο προφίλ. Η ρύθμιση που εξετάζεται στην παρούσα ανάλυση εξετάζει το πολιτικό, το κοινωνικό/πολιτιστικό και το οικονομικό/εργασιακό πεδίο.

Για τα υπό συζήτηση ζητήματα σχετικά με την κατοικία και την ιθαγένεια επισημαίνουμε δύο νομοθετικά μέσα.

Έτσι, ο νόμος αριθ. 23/2007 της 04ης Ιουλίου - Είσοδος, παραμονή, έξοδος και αποβολή αλλοδαπών από την εθνική επικράτεια, ρυθμίζει το θέμα της διαμονής. Η εν λόγω πράξη ορίζει τους όρους και τις διαδικασίες εισόδου, παραμονής, εξόδου και απαγόρευσης εξόδου των αλλοδαπών πολιτών από την πορτογαλική επικράτεια, καθώς και το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος.

Η πορτογαλική νομοθεσία προβλέπει διάφορα είδη αιτήσεων διαμονής στην εθνική επικράτεια. Οι γενικοί όροι προβλέπονται στο άρθρο 77.º. Για να καταδείξουμε το περιεχόμενο που καλύπτεται στα κεφάλαια 1, 2 και 3, θα αναφέρουμε τις απαιτήσεις διαμονής για σπουδές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Πορτογαλία. Σύμφωνα με το άρθρο 91 είναι απαραίτητο ο αιτών να προσκομίσει:

- Ισχύουσα θεώρηση διαμονής σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 77,
- Αποδεικτικό εγγραφής σε ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης,
- Αποδεικτικό πληρωμής των διδάκτρων, εφόσον συντρέχει περίπτωση,
- Μέσα διαβίωσης,
- Απόδειξη ασφάλισης υγείας ή εγγραφή στο Εθνικό Σύστημα Υγείας,
- Απόδειξη στέγασης.

Η άδεια διαμονής ισχύει για ένα έτος και μπορεί να ανανεωθεί εφόσον εξακολουθούν να πληρούνται οι προϋποθέσεις χορήγησης.

Τα εμπόδια που παρατηρούνται στον τομέα αυτό σχετίζονται με την πολυπλοκότητα της διαδικασίας και τη βραδύτητά της. Οι γυναίκες που πήραν συνέντευξη αναφέρθηκαν στη δυσκολία να λάβουν πληροφορίες και, κατά συνέπεια, στηρίζονται στην υποστήριξη άτυπων δικτύων, όπως οι φίλοι και η οικογένεια.

Όσον αφορά την ιθαγένεια, ο **νόμος 37/81, της 3ης Οκτωβρίου**, επικαιροποιημένος από τον οργανικό νόμο αριθ. 2/2020, της 10/11, ρυθμίζει τις μορφές απόδοσης, απόκτησης και απώλειας της ιθαγένειας. Είναι γνωστός από τον νόμο περί ιθαγένειας. Τα υποκείμενα που μπορούν να υποβάλουν αίτηση για την ιθαγένεια είναι, κατά κανόνα:

- Όσοι έχουν γεννηθεί στην Πορτογαλία,
- Όσοι έχουν Πορτογάλους γονείς ή παππούδες,
- Όσοι είναι παντρεμένοι με πορτογάλο υπήκοο,
- Όσοι ζουν νόμιμα στην Πορτογαλία για τουλάχιστον 5 χρόνια.

Στην τελευταία αυτή περίπτωση, οι αλλοδαποί, κάτοικοι τουλάχιστον 5 ετών, πρέπει να πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Να είναι ενήλικοι ή χειραφετημένοι σύμφωνα με το πορτογαλικό δίκαιο,
- Πρέπει να έχουν επαρκή γνώση της πορτογαλικής γλώσσας,
- Να μην έχουν καταδικαστεί για έγκλημα που τιμωρείται στην Πορτογαλία με ποινή μεγαλύτερη των 3 ετών φυλάκισης,
- Να μην αποτελούν κίνδυνο ή απειλή για την εθνική ασφάλεια, ιδίως μέσω τρομοκρατικών ενεργειών.

Στο νόμο, η διαδικασία αυτή ονομάζεται απόκτηση ιθαγένειας με πολιτογράφηση (άρθρο 6). Το κράτος δεν έχει ακριβώς διακριτική ευχέρεια σε αυτή τη διαδικασία. Έχει εξουσία νομιμότητας και είναι υπεύθυνο για τον έλεγχο της συμμόρφωσης με τις νομικές απαιτήσεις. Ωστόσο, σε αυτόν τον τομέα υπάρχουν και πάλι παράπονα για την πολυπλοκότητα της διαδικασίας και την καθυστέρηση στην απάντηση των αιτημάτων.

Για να απεικονίσουμε αυτό το κεφάλαιο, προτείνουμε την ανάλυση της ιστορίας επιτυχίας «The migrant female body» (Το γυναικείο σώμα της μετανάστριας). Η ιστορία είναι διαθέσιμη στο https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=MTA. Η ιστορία μάς μιλά για τη δυνατότητα μιας γυναίκας ικανής να επιτελέσει το ρόλο του μετανάστη και να ενισχύσει τα ζητήματα της ταυτότητας και της συμμετοχής της ιθαγένειας στην πορεία της. Για άλλους λόγους, η ιστορία επιτυχίας «The education of sons and daughters as a life project» (Η εκπαίδευση των γιων και των θυγατέρων ως σχέδιο ζωής), η οποία είναι διαθέσιμη στο https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=Mzg, απεικονίζει την ποικιλομορφία των διαδρομών πρόσβασης στη νομιμοποίηση των μεταναστών και την πρόσβαση στην πλήρη ιθαγένεια.

Βιβλιογραφία/Διαδικτυακές πηγές

Report on Naturalisation in Portugal

https://www.om.acm.gov.pt/documents/58428/296070/b+naturalized_pt.pdf/9268c402-7b6e-4fce-b145-a543ebe716d8

Η έκθεση περιγράφει τις έννοιες της ιθαγένειας μέσω της ιδέας της ιθαγένειας μέσω πολιτογράφησης.

Justiça.Gov.PT – Reside legalmente em Portugal há pelo menos 6 anos [Justiça.Gov.PT – Έχουν διαμείνει νόμιμα στην Πορτογαλία για τουλάχιστον 6 χρόνια]

<https://justica.gov.pt/Como-obter-nacionalidade-portuguesa/Reside-legalmente-em-Portugal-ha-pelo-menos-6-anos>

Ο δικτυακός τόπος εξηγεί όλες τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την απόκτηση ιθαγένειας με πολιτογράφηση.

Σλοβενία

Προκειμένου να διαμένουν και να εργάζονται στη Σλοβενία, οι υπήκοοι τρίτων χωρών χρειάζονται άδεια εργασίας ή/και άδεια διαμονής. Οι υπήκοοι τρίτων χωρών χρειάζονται άδεια διαμονής. Υπάρχουν δύο τύποι **διαμονής**:

1) **προσωρινή άδεια διαμονής**: μπορεί κανείς να υποβάλει αίτηση για την άδεια αυτή όταν έχει αποδεδειγμένο σκοπό διαμονής στη Σλοβενία. Όταν κάποιος πληροί τις προϋποθέσεις, η άδεια εκδίδεται για ορισμένο χρονικό διάστημα (όχι περισσότερο από ένα έτος). Το άτομο μπορεί να παρατείνει την προσωρινή άδεια διαμονής υπό τους ίδιους όρους με αυτούς που εκδόθηκε.

2) **μόνιμη άδεια διαμονής**: ένα πρόσωπο μπορεί να υποβάλει αίτηση για την άδεια αυτή μετά από καθορισμένη, συνεχή και νόμιμη περίοδο διαμονής στη Σλοβενία. Εκδίδεται χωρίς περιορισμό της διάρκειας και στην αίτηση δεν χρειάζεται επίσης να αποδείξει κανείς τον σκοπό της μόνιμης διαμονής στη Σλοβενία.

Η διεθνής προστασία στη Δημοκρατία της Σλοβενίας σημαίνει καθεστώς πρόσφυγα και καθεστώς επικουρικής προστασίας. Το Κυβερνητικό Γραφείο της Δημοκρατίας της Σλοβενίας για την υποστήριξη και την ένταξη των μεταναστών είναι η αρμόδια αρχή για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων και την εφαρμογή μέτρων ένταξης για τα άτομα στα οποία παρέχεται διεθνής προστασία. Παρέχει στέγαση σε άτομα που λαμβάνουν διεθνή προστασία σε δικά της σπίτια ένταξης και άλλες εγκαταστάσεις στέγασης ή πληρώνει για τη στέγαση σε ιδιωτική κατοικία. Η απόφαση που χορηγεί το καθεστώς του πρόσφυγα ισχύει ως μόνιμη άδεια διαμονής, ενώ η απόφαση που χορηγεί το καθεστώς επικουρικής προστασίας ισχύει ως προσωρινή άδεια διαμονής.

Η απόκτηση της **ιθαγένειας** εξακολουθεί να θεωρείται το πιο ισχυρό μέτρο ένταξης σε μια κοινωνία. Ένα άτομο μπορεί να αποκτήσει τη σλοβενική ιθαγένεια με γέννηση* ή με πολιτογράφηση**, εάν πράγματι διαμένει στη Σλοβενία σε συνεχή βάση για το προβλεπόμενο χρονικό διάστημα. Υπάρχει επίσης μια διαδικασία έκτακτης πολιτογράφησης, η οποία επιτρέπει την απόκτηση της σλοβενικής ιθαγένειας υπό λιγότερο αυστηρές προϋποθέσεις, όταν η ιθαγένεια είναι προς το εθνικό συμφέρον - ιδίως όταν υπάρχουν δικαιολογημένοι ακαδημαϊκοί/επιστημονικοί, οικονομικοί, πολιτιστικοί, εθνικοί ή παρόμοιοι λόγοι (χρησιμοποιείται συχνά για αθλητές).

* Στη Σλοβενία ισχύει η αρχή των δεσμών αίματος. Αυτό σημαίνει ότι ένα παιδί αποκτά την ιθαγένεια κατά τη γέννηση μέσω των γονέων του, δηλαδή όχι βάσει του τόπου γέννησης. Τα νεογέννητα παιδιά αποκτούν τη σλοβενική ιθαγένεια εάν τουλάχιστον ένας από τους γονείς είναι σλοβένος πολίτης.

** Ένα άτομο μπορεί επίσης να αποκτήσει τη σλοβενική ιθαγένεια με πολιτογράφηση. Απόκτηση της ιθαγένειας με αίτηση - προϋποθέσεις: να έχει ζήσει στη Σλοβενία επί δέκα τουλάχιστον έτη, συμπεριλαμβανομένης μιας συνεχούς περιόδου πέντε ετών διαμονής πριν από την υποβολή της αίτησης- ή να έχει παντρευτεί σλοβένο υπήκοο επί τρία τουλάχιστον έτη και να έχει πράγματι ζήσει στη Σλοβενία επί ένα τουλάχιστον συνεχές έτος πριν από την υποβολή της αίτησης- κ.λπ. Δεν επιτρέπεται διπλή υπηκοότητα.

Όσον αφορά την πολιτική συμμετοχή, οι μακροχρόνια μόνιμοι κάτοικοι έχουν δικαίωμα ψήφου στις τοπικές εκλογές

από το 2002, γεγονός που καθιστά τη Σλοβενία πρωτοπόρο στην Κεντρική Ευρώπη στο θέμα αυτό. Ωστόσο, οι πολίτες εκτός ΕΕ δεν επιτρέπεται να είναι μέλη πολιτικών κομμάτων (εκτός από επίτιμα μέλη) και δεν μπορούν να θέσουν υποψηφιότητα στις εκλογές. Επιπλέον, οι ενώσεις και οι ηγέτες των μεταναστών ζητούν επίσημα τη γνώμη τους μόνο από το 2015.

Για το τέλος αυτού του κεφαλαίου, θέτουμε στη διάθεση των φοιτητών την ακόλουθη ιστορία επιτυχίας με πρωταγωνίστρια μια μετανάστρια στη Σλοβενία και τίτλο «Integration as a project» (Η ένταξη ως πρότζεκτ), η οποία είναι προσβάσιμη στη διεύθυνση https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=OA==. Αυτή η ιστορία επιτυχίας δείχνει ότι οι μετανάστριες μπορούν να χρησιμοποιήσουν το γάμο με έναν σλοβένο υπήκοο ως στρατηγική για να ξεπεράσουν τα διοικητικά εμπόδια, επειδή ο γάμος με έναν υπήκοο βοηθά στην αποτελεσματική διευθέτηση της διαμονής τους και στην ευκολότερη πρόσβαση στην ιθαγένεια.

Πηγές

Ιθαγένεια: <https://www.gov.si/en/topics/citizenship/>

Πληροφορίες για τους αλλοδαπούς (συμπεριλαμβανομένης της ένταξης και της διαμονής): <https://infotujci.si/en/>

Rajnik, Mojca και Bajt, Veronika (2013). Civic participation of migrant women. Στο: *Paradoxes of integration*, 97-116.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

	ΝΟΜΟΣ Η ΜΟΝΤΕΛΟ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ	ΜΕΤΡΑ ΕΝΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ	ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ
Γαλλία	Η συμμετοχή των μεταναστριών στην πολιτική ζωή συγκαταλέγεται στις προτεραιότητες της Εθνικής Στρατηγικής για την Υποδοχή και την Ένταξη που φέρει το Υπουργείο Εσωτερικών από το 2018.	Δημιουργία τοπικών αρχών για την προώθηση της ένταξης. Παραδείγματα: Πρόγραμμα «Together!» («Μαζί!») (Ένωση Dijon-Cesam)	Αποσύνδεση της συμμετοχής στην πολιτική ζωή με το νομικό καθεστώς των γυναικών
Ελλάδα	Η πρόσβαση στην ιθαγένεια ρυθμίζεται από τον Κώδικα Ιθαγένειας (Ν. 3284/2004, άρθρο 5 παράγραφος 1 του Κώδικα Ιθαγένειας, όπως τροποποιήθηκε με τον Ν. 4674/2020)	Ο κώδικας ιθαγένειας θεσπίζει ορισμένα μέτρα για την απόκτηση της ιθαγένειας και, συνεπώς, την πλήρη ένταξη των μεταναστριών. Σε αυτά συγκαταλέγονται τα εξής: διαμονή στην Ελλάδα για 7 έτη ή γνώση ελληνικών, κανονική ένταξη στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας και δυνατότητα ενεργούς συμμετοχής στην πολιτική ζωή. Παράδειγμα σχετικά με την κοινωνική ένταξη: Το έργο «Υποστήριξη ένταξης στην Ελλάδα για δικαιούχους διεθνούς προστασίας» (HELIOS) υλοποιήθηκε σε στενή συνεργασία με τις εθνικές αρχές. Ο ΔΟΜ είχε ως στόχο την προώθηση της ένταξης στην Ελληνική κοινωνία των δικαιούχων διεθνούς προστασίας που διαμένουν σε προγράμματα προσωρινών καταλυμάτων μέσω: σεμιναρίων ένταξης, στήριξης της απασχόλησης, παρακολούθησης της ένταξης, ευαισθητοποίησης της κοινότητας υποδοχής.	Αναθεώρηση των μέτρων που θεσπίζονται για την απόκτηση ιθαγένειας
Ιταλία	Η είσοδος, η παραμονή και η νομιμοποίηση των μη ευρωπαίων πολιτών συγκαταλέγονται στα κύρια θέματα που αντιμετωπίζονται από τη μεταναστευτική νομοθεσία. Προκειμένου να νομιμοποιηθεί η νομική τους κατάσταση στη χώρα, είναι απαραίτητο να πληρούνται διάφορες προϋποθέσεις.	Υποστήριξη από τοπικά γραφεία για τη διεξαγωγή γραφειοκρατικών διαδικασιών. Επιπλέον, μη κυβερνητικές οντότητες παρέχουν νομικές συμβουλές.	Προώθηση περισσότερης καθοδήγησης και προσοχής, κυρίως από τη δημόσια διοίκηση, για τη διευκόλυνση της διαδικασίας απόκτησης ιθαγένειας και του αρχικού σταδίου εισόδου στη χώρα. Επιπλέον, είναι απαραίτητη η ανανέωση του νόμου περί ιθαγένειας.
Πορτογαλία	Όσον αφορά την ιθαγένεια, ο Νόμος 37/81 της 3ης Οκτωβρίου, όπως επικαιροποιήθηκε από τον	Μεταξύ των μέτρων που αναπτύχθηκαν από μετανάστριες για την προώθηση της ένταξης, τονίζουμε την προώθηση της	Εξορθολογισμός της διαδικασίας αίτησης και χορήγησης άδειας διαμονής και ιθαγένειας. Επιπλέον, παροχή

	οργανικό νόμο αριθ. 2/2020 της 10ης Νοεμβρίου, ρυθμίζει τις μορφές απόδοσης, απόκτησης και απώλειας της ιθαγένειας. Καθορίζονται οι προϋποθέσεις για την απόκτηση της ιθαγένειας, όπως η καλή γνώση της πορτογαλικής γλώσσας.	ταυτότητας ή την εξέταση των διαφορετικών τρόπων επίτευξης νομιμοποίησης/πρόσβασης στην ιθαγένεια.	περισσότερων πληροφοριών και καθοδήγησης σε μετανάστριες.
Σλοβενία	Για την απόκτηση υπηκοότητας με πολιτογράφηση, ο πληθυσμός των μεταναστών πρέπει να διαμένει στη Σλοβενία συνεχόμενα για την προβλεπόμενη χρονική περίοδο (εξαρτάται από ορισμένες αρχές, αλλά γενικά ανέρχεται σε 10 έτη και ως εκ τούτου είναι από τις μεγαλύτερες). Είναι το πιο ισχυρό μέτρο ένταξης σε μια κοινωνία.	Οι επί μακρόν μόνιμοι κάτοικοι έχουν δικαίωμα ψήφου, δίνοντάς τους το ίδιο δικαίωμα με τον υπόλοιπο πληθυσμό της Σλοβενίας. Αυτό είναι ένα πραγματικό μέτρο ένταξης.	Ενθάρρυνση της συμμετοχής σε άλλους πολιτικούς τομείς, όπως η συμμετοχή σε πολιτικά κόμματα. Επιπλέον, θα ήταν σκόπιμο να επιτραπεί η απόκτηση διπλής υπηκοότητας.
Ισπανία	Στην Ισπανία, ο κύριος νόμος που ρυθμίζει το εν λόγω θέμα είναι ο Οργανικός Νόμος 4/2000 της 11ης Ιανουαρίου για τα «δικαιώματα και τις ελευθερίες των αλλοδαπών στην Ισπανία και την κοινωνική τους ένταξη».	Χαλάρωση της απαίτησης ένταξης για την απόκτηση ισπανικής υπηκοότητας (η οποία απαιτεί την έγκριση ενός ερωτηματολογίου) για ανειδίκευτες μετανάστριες.	Μείωση του χρόνου επίλυσης των διαδικασιών.

Γενικές ιδέες

Στον ανακεφαλαιωτικό πίνακα παραπάνω φαίνεται πώς διαφέρει η διαδικασία απόκτησης της ιθαγένειας στα διαφορετικά πλαίσια μελέτης. Ωστόσο, μπορούν να παρατηρηθούν ορισμένες γενικές πτυχές. Αρχικά, σε όλα τα πλαίσια υπάρχει ένας νόμος που ρυθμίζει το δικαίωμα ιθαγένειας ή/και διαμονής. Δεύτερον, στις περισσότερες χώρες είναι απαραίτητη προϋπόθεση η παραμονή στη χώρα για μεγάλο χρονικό διάστημα για την απόκτηση ιθαγένειας (μερικές φορές για έως και 10 έτη), καθώς και γνώση/επάρκεια στη γλώσσα της χώρας. Τρίτον, ως αρνητική πτυχή, η έλλειψη προσοχής και προσανατολισμού προς τις μετανάστριες και η καθυστέρηση των διαδικασιών έχουν επισημανθεί σε ορισμένα από τα πλαίσια της μελέτης, γεγονός που εμποδίζει τη διαδικασία ένταξης στις κοινωνίες υποδοχής.

Ως θετική πτυχή, είναι σημαντικό να επισημανθεί η περίπτωση της Ισπανίας, όπου υπάρχουν εξαιρέσεις που διευκολύνουν την απόκτηση υπηκοότητας (ανειδίκευτες μετανάστριες) ή άδειας διαμονής (αλλοδαπές γυναίκες που είναι θύματα έμφυλης βίας). Αυτό υποδεικνύει ότι, σε ορισμένες πτυχές των κανονισμών, η προσέγγιση της διάστασης του φύλου λαμβάνεται υπόψη.

Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες

Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες

Στην Ενότητα 3 εκτιμήσαμε τη σημασία της απόκτησης εγγράφων στη χώρα υποδοχής, ως απαραίτητο στοιχείο για την πλήρη ένταξη του μετανάστη στην κοινωνία υποδοχής. Έχουμε δει τους διαφορετικούς τρόπους απόκτησης της υπηκοότητας.

Διάρκεια: 45 λεπτά

Στόχοι

- Κατανόηση και διαφοροποίηση των εννοιών «παραμονή» και «ιθαγένεια».
- Να γνωρίσουμε τα διαφορετικά μοντέλα απόκτησης υπηκοότητας.

Προκειμένου να εμπεδώσετε τις γνώσεις σας, προτείνουμε αυτές τις πρακτικές δραστηριότητες.

Δραστηριότητα 1: παραμονή / υπηκοότητα:

- Ποιες είναι οι διαφορές μεταξύ της απόκτησης άδειας παραμονής και της απόκτησης ιθαγένειας;
- Αναλύστε τα διαφορετικά μοντέλα απόκτησης υπηκοότητας και τα κριτήρια που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σε καθένα από αυτά. Κάντε έναν συγκριτικό πίνακα.
- Ποια είναι η διαδικασία στη χώρα σας για να αποκτήσει ένας αλλοδαπός υπηκοότητα;

Δραστηριότητα 2: Το ζήτημα του φύλου στην απόκτηση της υπηκοότητας

- Συμφωνείτε ότι το οικονομικό κίνητρο είναι ο κύριος λόγος για την απόκτηση της υπηκοότητας ή πρέπει να ληφθούν υπόψη και άλλα επιχειρήματα; Αναλύστε το επιχειρήμα σας με 100 λέξεις.
- Σκεφτείτε εάν το γεγονός ότι είναι κάποιο άτομο γυναίκα μετανάστρια προσθέτει δυσκολίες στη διαδικασία απόκτησης της υπηκοότητας. Να αναφέρετε μερικά παραδείγματα συγκεκριμένων προβλημάτων, σύμφωνα με όσα έχουν μελετηθεί στο κείμενο, για τα οποία μπορεί να υποφέρει μια γυναίκα.

ΓΛΩΣΣΑΡΙ

Όροι	Σημειώσεις	Πηγή
Κτήση ιθαγένειας	Κτήση ιθαγένειας θεωρείται οποιοσδήποτε τρόπος που μπορεί να γίνει κανείς υπήκοος, δηλαδή από τη γέννηση ή οποιαδήποτε στιγμή μετά τη γέννηση, αυτόματος ή μη, βάσει απόδοσης, δήλωσης, επιλογής ή εφαρμογής.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Ιθαγένεια / υπηκοότητα	Ο συγκεκριμένος νομικός δεσμός μεταξύ ενός ατόμου και του κράτους του, που αποκτάται μέσω γέννησης ή πολιτογράφησης, είτε με δήλωση, επιλογή, γάμο είτε με άλλα μέσα σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Διπλή ιθαγένεια	Η ταυτόχρονη κατοχή δύο ή περισσότερων υπηκοοτήτων από το ίδιο πρόσωπο.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Μπλε κάρτα της Ε.Ε	Η εξουσιοδότηση που φέρει τον όρο Μπλε Κάρτα της ΕΕ που δίνει στον κάτοχό της το δικαίωμα να διαμένει και να εργάζεται στην επικράτεια κράτους μέλους της ΕΕ σύμφωνα με τους όρους της Οδηγίας 2009/50/ΕΚ του Συμβουλίου (Οδηγία για τη Μπλε Κάρτα).	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Οικογενειακή επανένωση	Η σύναψη οικογενειακής σχέσης που είναι είτε: α) η είσοδος και η διαμονή σε κράτος μέλος της ΕΕ, σύμφωνα με την Οδηγία 2003/86/ΕΚ του Συμβουλίου (Οδηγία για την οικογενειακή επανένωση), από μέλη της οικογένειας υπηκόου τρίτης χώρας που διαμένει νόμιμα σε αυτό το κράτος μέλος της ΕΕ («χορηγός»), προκειμένου να διατηρηθεί η οικογενειακή μονάδα, είτε η οικογενειακή σχέση προέκυψε πριν είτε μετά την είσοδο του χορηγού ή β) μεταξύ πολίτη της Ένωσης και υπηκόου τρίτης χώρας εγκατεστημένο εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος στη συνέχεια εισέρχεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Ενδοϋπηρεσιακώς	Υπήκοος τρίτης χώρας που υπόκειται σε	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο

μετατιθέμενος	προσωρινή απόσπαση από επιχείρηση εγκατεστημένη εκτός της επικράτειας κράτους μέλους της ΕΕ και με την οποία ο υπήκοος τρίτης χώρας δεσμεύεται με σύμβαση εργασίας σε οντότητα που ανήκει στην επιχείρηση ή στον ίδιο όμιλο επιχειρήσεων εγκατεστημένος εντός αυτής της επικράτειας.	και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Δίκαιο του αίματος	Ο προσδιορισμός της ιθαγένειας ενός ατόμου με βάση την ιθαγένεια των γονέων του (ή του ενός γονέα ή ενός συγκεκριμένου γονέα) κατά τη γέννηση του ατόμου-στόχου και κατά τη στιγμή της απόκτησης της ιθαγένειας από το άτομο-στόχο (τα δύο χρονικά σημεία διαφέρουν σε περιπτώσεις απόκτησης μετά τη γέννηση).	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Δίκαιο του εδάφους	Η αρχή ότι η ιθαγένεια ενός ατόμου καθορίζεται με βάση τη χώρα γέννησής του.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Επί μακρόν διαμένων	Υπήκοος τρίτης χώρας που έχει καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος, όπως προβλέπεται από τα άρθ. 4 έως 7 της Οδηγίας 2003/109/ΕΚ του Συμβουλίου (Οδηγία για τους Μακρόν Διαμένοντες) ή όπως προβλέπεται στην εθνική νομοθεσία.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Απώλεια ιθαγένειας	Οποιοσδήποτε τρόπος απώλειας της ιδιότητας του πολίτη μιας χώρας, εκούσια ή ακούσια, αυτόματα ή με πράξη δημοσίων αρχών.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Πολιτογράφηση	Οποιοσδήποτε τρόπος κτήσης ιθαγένειας μετά τη γέννηση που δεν κατείχε προηγουμένως το πρόσωπο-στόχος και που απαιτείται αίτηση από αυτό το πρόσωπο ή τον νομικό του εκπρόσωπο, καθώς και πράξη χορήγησης ιθαγένειας από δημόσια αρχή.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Άδεια διαμονής	Οποιαδήποτε άδεια που εκδίδεται από τις αρχές ενός κράτους μέλους της ΕΕ που επιτρέπει σε υπήκοο τρίτων χωρών να διαμένει νόμιμα στην επικράτειά του,	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf

	σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ.265/2010 (Κανονισμός για τις θεωρήσεις εισόδου μακράς διαμονής).	09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Εποχικά εργαζόμενοι	Υπήκοος τρίτης χώρας που διατηρεί τον κύριο τόπο διαμονής του σε τρίτη χώρα και διαμένει νόμιμα και προσωρινά στην επικράτεια κράτους μέλους της ΕΕ για την άσκηση δραστηριότητας που εξαρτάται από την πάροδο των εποχών, με μία ή περισσότερες εργασίες ορισμένου χρόνου και με συμβάσεις που συνάπτονται απευθείας μεταξύ του εν λόγω υπηκόου τρίτης χώρας και του εργοδότη που είναι εγκατεστημένος σε αυτό το κράτος μέλος της ΕΕ.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Ενιαία άδεια	Άδεια διαμονής που εκδίδεται από τις αρχές ενός κράτους μέλους της ΕΕ μετά από ενιαία διαδικασία αίτησης, επιτρέποντας στο υπήκοο τρίτης χώρας να διαμένει νόμιμα στην επικράτειά του για λόγους εργασίας.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Υπήκοος τρίτης χώρας	Κάθε πρόσωπο που δεν είναι πολίτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 20 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ και δεν είναι πρόσωπο που απολαμβάνει το δικαίωμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για ελεύθερη κυκλοφορία, όπως ορίζεται στο άρθρο 2(5) του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/399 (Κώδικας Συνόρων Σένγκεν).	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Άδεια διαμονής για εργασία	Σε παγκόσμιο πλαίσιο, η άδεια διαμονής για εργασία είναι ένα νομικό έγγραφο που εκδίδεται από την αρμόδια αρχή ενός κράτους που επιτρέπει την απασχόληση μεταναστών εργαζομένων στη χώρα υποδοχής κατά τη διάρκεια ισχύος της άδειας. Στο πλαίσιο της ΕΕ, η άδεια διαμονής για εργασία είναι ένα νομικό έγγραφο που εκδίδεται από την αρμόδια αρχή ενός κράτους μέλους της ΕΕ στο οποίο αναφέρεται το δικαίωμα υπηκόου τρίτης χώρας να εργάζεται στην επικράτειά του κατά τη διάρκεια ισχύος της άδειας.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη	Δικαιώματα υγειονομικής περίθαλψης που απολαμβάνουν υπήκοοι τρίτων χωρών (μετανάστες, αιτούντες διεθνούς προστασία και πρόσφυγες) στα κράτη μέλη της ΕΕ και στις χώρες καταγωγής τους.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf

Ωφέληματα κοινωνικής προστασίας	Μεταφορές, σε μετρητά ή σε είδος, μέσω συστημάτων κοινωνικής προστασίας σε νοικοκυριά και άτομα για την απαλλαγή τους από το βάρος ενός ή περισσότερων από τους κινδύνους που ορίζονται στο σύστημα αμοιβαίας πληροφόρησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την κοινωνική προστασία.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Αφομοίωση	Η διαδικασία με την οποία η πολιτιστική έκφραση μιας μειονοτικής ομάδας απορροφάται στην κυρίαρχη κουλτούρα της χώρας υποδοχής. Η διαδικασία προκύπτει από δημόσια μέτρα και κοινωνικές πρακτικές που συμβάλλουν στο λεπτή εξάλειψη των πολιτισμικών στοιχείων προέλευσης, αντικαθιστώντας τα με τα χαρακτηριστικά του κυρίαρχου πολιτισμού που αφορούν τη γλώσσα, τις παραδόσεις, τις αξίες και τις συμπεριφορές.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0, σελ. 34 Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (2019). Γλωσσάρι για τη Μετανάστευση, σελ. 12.
Πολιτιστική ποικιλομορφία	Κοινότητα ή ομάδα στην οποία μπορεί να εντοπιστεί μια ποικιλία πολιτιστικών και κοινωνικών διαφορών. Αυτές οι διαφορές βασίζονται σε διάφορες μορφές εκφράσεων με βάση τη φυλή, την εθνότητα, την εθνικότητα, τη θρησκεία, το φύλο, το γένος, την κοινωνικοοικονομική θέση, τη γλώσσα, τις σωματικές και ψυχολογικές ικανότητες, τις πεποιθήσεις, τις αξίες και τις παραδόσεις.	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (2019). Γλωσσάρι για τη Μετανάστευση, σελ. 41.
Αίσθημα του ανήκειν	Υποκειμενική εμπειρία που απορρέει από κοινωνικές αλληλεπιδράσεις, σε ατομικό και δημόσιο επίπεδο, και που προκαλεί την αίσθηση του ανήκειν στη χώρα υποδοχής. Αυτό το συναίσθημα εξαρτάται από ένα σύνολο μεταβλητών, δηλαδή τη γλωσσική επάρκεια, τη συμμετοχή στις τοπικές κοινότητες, την ανταπόκριση στις κοινωνικές υπηρεσίες και το επίπεδο ικανοποίησης από τη ζωή. Το αίσθημα του ανήκειν επηρεάζεται από τη δυναμική μεταξύ του πολιτισμού από τη χώρα καταγωγής και του πολιτισμού της χώρας υποδοχής.	Adapted Lähdesmäki, T., Mäkinen, K., Čeginskas, V. L. A., & Kaasik-Krogerus, S. (2021). Politics of Belonging: Concepts and Method. In <i>Europe from Below: Notions of Europe and the European among Participants in EU Cultural Initiatives</i> (pp. 25–44). Brill. http://www.jstor.org/stable/10.1163/j.ctv1sr6j1b.7 Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (2020). Γλωσσάρι φιλικό προς τα μέσα για τη μετανάστευση: Γυναίκες μετανάστριες εργαζόμενες και τερματισμός της βίας κατά των γυναικών (EVAW), σελ. 4.
Φύλο (γένος)	Κοινωνική κατασκευή διαφορετικών	Διεθνής Οργάνωση Εργασίας

	ρόλων που ανατίθενται σε άνδρες και γυναίκες που αφορούν οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές πτυχές. Οι ρόλοι των φύλων θεωρούνται κατάλληλοι για άτομα ενός συγκεκριμένου φύλου και επηρεάζουν τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών, οδηγώντας τελικά σε ανισότητες και διαφορετικές ίσες ευκαιρίες. Ο όρος φύλο (γένος) συχνά συγχέεται με το «βιολογικό φύλο», το οποίο περιλαμβάνει βιολογικές διαφορές.	(2020). Γλωσσάρι φιλικό προς τα μέσα για τη μετανάστευση: Γυναίκες μετανάστριες εργαζόμενες και τερματισμός της βίας κατά των γυναικών (EVAW), σελ. 8. Γραφείο του Ειδικού Συμβούλου για Θέματα Φύλου και Προώθηση των Γυναικών (OSAGI) Ηνωμένα Έθνη, Ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου, ορισμοί και έννοιες. https://www.un.org/womenwatch/osagi/conceptsanddefinitions.htm
Ταυτότητα Φύλου	Εσωτερική και ατομική εμπειρία που αισθάνεται κάθε άτομο σχετικά με το φύλο με το οποίο ταυτίζεται, το οποίο μπορεί να αντιστοιχεί ή να μην αντιστοιχεί στο φύλο που του αποδόθηκε κατά τη γέννηση. Η ταυτότητα φύλου μπορεί να είναι ίδια ή διαφορετική από το φύλο με το οποίο γεννήθηκε το άτομο και μπορεί ακόμη και να μην αντιστοιχεί σε κανένα από τα δύο. Τα άτομα μπορεί να συνειδητοποιήσουν την ταυτότητα φύλου τους σε διαφορετικά στάδια της ζωής και η έκφρασή της μπορεί να αποκαλυφθεί μέσω της ένδυσης, της συμπεριφοράς και της προσωπικής εμφάνισης. «Η ταυτότητα φύλου είναι μόνο μία από τις πολλές πιθανές κοινωνικές ταυτότητες».	Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (2020). Γλωσσάρι φιλικό προς τα μέσα για τη μετανάστευση: Γυναίκες μετανάστριες εργαζόμενες και τερματισμός της βίας κατά των γυναικών (EVAW), σελ. 18. Wood, W., Eagly, A. (2009).
Ταυτότητα	Η ταυτότητα μεταφράζει την εικόνα που έχει κάποιος για τον εαυτό του σε σχέση με τους άλλους. Από οντολογική άποψη, φέρει την ουσία της ύπαρξης, η οποία είναι μεταβλητή, ειδικά όταν λαμβάνει κανείς υπόψη χαρακτηριστικούς παράγοντες όπως η εθνικότητα, η εθνότητα, η φυλή, η θρησκεία, ο σεξουαλικός προσανατολισμός, το φύλο και οι συμπεριφορές. Η ταυτότητα αναφέρεται σε κοινωνικές κατηγορίες και πηγές του αυτοσεβασμού ή της αξιοπρέπειας του ατόμου. Υπό αυτή την έννοια, το άτομο δεν υπάρχει απομονωμένο από το κοινωνικό του πλαίσιο. Με τη σειρά της, η κοινωνία δεν είναι αποκομμένη από διαδικασίες ταυτότητας, γεγονός που καθιστά την	Συμβούλιο της Ευρώπης, Γλωσσάρι βασικής ορολογίας https://www.coe.int/en/web/autobiography-intercultural-encounters/glossary Fearon, J. (1999). What is identity (as we now use the word)?, p. 3. https://web.stanford.edu/group/fearon-research/cgi-bin/wordpress/wp-content/uploads/2013/10/What-is-Identity-as-we-now-use-the-word-.pdf

Υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης	έννοια ρευστή και ποικιλόμορφη. Δράσεις και συμπεριφορές που αναπτύχθηκαν με σκοπό την αποδόμηση στερεοτύπων και προκαταλήψεων με στόχο τη μείωση των διακρίσεων με ταυτόχρονη προώθηση αποτελεσματικών συνθηκών συμμετοχής στην κοινωνία. Οι υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης ενημερώνουν και προωθούν ευκαιρίες πρόσβασης στην αγορά εργασίας, διευκρινίζοντας τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μεταναστών, μεταδίδοντας και παρακολουθώντας τη διαδικασία νομιμοποίησης στη χώρα υποδοχής, επισημαίνοντας λύσεις που σχετίζονται με την υγεία, την εκπαίδευση ή τη νομική υποστήριξη.	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (2019). Γλωσσάρι για τη Μετανάστευση. Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (2020). Γλωσσάρι φιλικό προς τα μέσα για τη μετανάστευση: Έκδοση μετανάστριες εργαζόμενες και τερματισμός της βίας κατά των γυναικών (EVAW).
Πολιτικές κοινωνικής ένταξης	Συνίστανται στο σχεδιασμό μέσων δημόσιας πολιτικής που εγγυώνται την πλήρη άσκηση των δικαιωμάτων του πολίτη σε όλους τους τομείς της ζωής. Οι στρατηγικές ένταξης επικεντρώνονται στη διασφάλιση της πλήρους συμμετοχής των πολιτών όλων των ομάδων (συμπεριλαμβανομένων των μειονοτήτων). Οι πολιτικές κοινωνικής ένταξης εκφράζουν συνταγματικά κατοχυρωμένα δικαιώματα σε πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο. Στον τομέα της μετανάστευσης, οι πολιτικές κοινωνικής ένταξης σχεδιάζονται σε τομείς όπως η υγεία, η κοινωνική ασφάλιση, η εργασία, τα συνεταιριστικά κινήματα και άλλα. Αυτές οι πρακτικές συμβάλλουν στην κοινωνική συνοχή και στη ζωτικότητα της κοινωνίας των πολιτών, συμβάλλοντας στη μεγαλύτερη έκφραση της πολιτιστικής πολυμορφίας.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018). Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0.
Πρακτικές κοινωνικής ένταξης	Οι πρακτικές κοινωνικής ένταξης αναφέρονται στις ενέργειες, τις δυναμικές και τις στρατηγικές για την προώθηση της διαδικασίας βελτίωσης της ικανότητας, των ευκαιριών και της αξιοπρέπειας των ατόμων που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση λόγω της ταυτότητάς τους, να συμμετέχουν στην κοινωνία.	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (2019). Γλωσσάρι για τη Μετανάστευση.
Διαδικασίες ένταξης	Μέθοδος, συστήματα ή αλληλουχίες ενεργειών που διευκολύνουν ή επιτρέπουν την ενσωμάτωση στοιχείων μιας μειονοτικής ομάδας στην κυρίαρχη	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (2019). Γλωσσάρι για τη Μετανάστευση.

	ομάδα. Αυτές οι διαδικασίες είναι πολύπλοκες και πολυδιάστατες και συνεπάγονται την εξέταση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των μεταναστών και των κοινωνιών των χωρών διέλευσης ή προορισμού. Η ένταξη απαιτεί την πρόσβαση σε διαφορετικά είδη υπηρεσιών, την αγορά εργασίας και τον προσδιορισμό και τον σεβασμό ενός βασικού συνόλου αξιών που δεσμεύουν τους μετανάστες και τις κοινότητες υποδοχής σε έναν κοινό σκοπό.	
Ένταξη	Στο πλαίσιο της ΕΕ, η ένταξη είναι μια δυναμική, αμφίδρομη διαδικασία αμοιβαίας στέγασης από όλους τους μετανάστες και τους γηγενείς υπηκόους (EMN, 2018, σελ.214).	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018). Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Διαπολιτισμικότητα	Αναφέρεται στη σχέση μεταξύ των πολιτισμών. Οι διαπολιτισμικές προοπτικές χαρακτηρίζονται από τη σκοπιμότητα των αλληλεπιδράσεων, της μάθησης και της αμοιβαίας ανταλλαγής μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών. Προβλέπουν μια αποτελεσματική συνύπαρξη μεταξύ ανθρώπων από διαφορετικούς πολιτισμούς και τη δυνατότητα αποτελεσματικής ανταλλαγής γνώσεων και τρόπων ύπαρξης και ζωής. Η διαπολιτισμικότητα από την άποψη του φύλου (γένους) επιδιώκει να προωθήσει την ενδυνάμωση των γυναικών και των κοριτσιών καταπολεμώντας τα εμπόδια που διατηρούν τις ανισότητες.	UNESCO. Ποικιλομορφία Πολιτισμικών Εκφράσεων. https://en.unesco.org/creativity/in-terculturality Άρθρο 4.8 της Σύμβασης για την Προστασία και Προώθηση της Ποικιλομορφίας της Πολιτιστικής Έκφρασης.
Μετανάστευση	Ο όρος μετανάστευση προσδιορίζεται με μια ευρύτερη έννοια. Αντιστοιχεί σε μια διαδικασία μετατόπισης που καλύπτει κάθε είδους μετακίνηση ανθρώπων, ομάδων ή ατόμων από το ένα μέρος στο άλλο προς αναζήτηση καλύτερων συνθηκών και επιπέδων διαβίωσης. Η μετακίνηση ανθρώπων περιλαμβάνει τη διεθνή μετανάστευση (διασυνοριακή σε άλλο κράτος) και την εσωτερική μετανάστευση (μετακίνηση εντός της χώρας). Η διαδικασία μετανάστευσης θεωρείται πάντα με διάρκεια πάνω από ένα έτος ανεξάρτητα από τη διάρκεια, τη	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018). Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0, σελ. 255 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (2020). Γλωσσάρι φιλικό προς τα μέσα για τη μετανάστευση: Έκδοση μετανάστριες εργαζόμενες και τερματισμός της βίας κατά των γυναικών (EVAW)

	σύνθεση ή τα αίτια. Περιλαμβάνει τη μετανάστευση προσφύγων, εκτοπισμένων, ξεριζωμένων ατόμων, περιβαλλοντικών μεταναστών, οικονομικών μεταναστών και ατόμων που μετακινούνται για άλλους λόγους, π.χ. πολιτική δίωξη, συγκρούσεις, οικογενειακή επανένωση.	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (2019). Διεθνές Μεταναστευτικό Δίκαιο. Γλωσσάρι για τη Μετανάστευση. Σελ. 132
Πολυπολιτισμικότητα	Ένα μοντέλο που προτείνει μια κοινωνία βασισμένη στην αρχή ότι ο καθένας έχει μια κοινότητα, κάθε κοινότητα έναν πολιτισμό και κάθε πολιτισμός τον δικό του χώρο και τα απαραίτητα όρια. Βασίζεται σε μια πολιτική που προσυπογράφει την αρχή της πολιτιστικής πολυμορφίας και υποστηρίζει το δικαίωμα διαφορετικών πολιτισμών και εθνοτικών ομάδων να διατηρούν διακριτές πολιτιστικές ταυτότητες διασφαλίζοντας τη δίκαιη πρόσβασή τους στην κοινωνία, ενστερνίζοντας τις συνταγματικές αρχές και τις κοινές αξίες που επικρατούν στην κοινωνία. Τονίζει τις πολιτισμικές διαφορές και τους διαφορετικούς πολιτισμούς που υπάρχουν ο ένας γύρω από τον άλλο χωρίς απαραίτητα μεγάλη επαφή ή συμμετοχική αλληλεπίδραση.	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (2019). Διεθνές Μεταναστευτικό Δίκαιο. Γλωσσάρι για τη Μετανάστευση. Σελ. 142 Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018). Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0, σελ. 265
Κοινότητα	Η κοινότητα είναι μια ομάδα ανθρώπων που ενώνονται με παρόμοια συμφέροντα και έχουν κοινά συμφέροντα. Με άλλα λόγια, είναι ομάδες οργανωμένες μεταξύ τους σύμφωνα με ορισμένους στόχους και μοιράζονται κοινές αξίες και πεποιθήσεις με βάση τη γλώσσα, τα έθιμα, την πολιτιστική και ιστορική κληρονομιά, τη γεωγραφική θέση και την παγκόσμια προοπτική. Μέσα σε μια κοινότητα, είναι σύνηθες να δημιουργείται μια αμοιβαία ταυτότητα που είναι διαφορετική από άλλες ομάδες. Συνήθως οι κοινότητες μεταναστών υποστηρίζονται από άλλους μετανάστες από την ίδια εθνικότητα, γεγονός που συμβάλλει στη δημιουργία και διατήρηση άτυπων δικτύων που παίζουν ρόλο στην καθοδήγηση και τη διατήρηση του δικού τους πολιτισμού για τις μελλοντικές γενιές.	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (2019). Διεθνές Μεταναστευτικό Δίκαιο. Γλωσσάρι για τη Μετανάστευση.
Ενδυνάμωση	(γυναικών ε., μεταναστριών ε.) Είναι μια διαδικασία ενίσχυσης της αυτοεκτίμησης, της αυτοπεποίθησης, της	Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (2020). Γλωσσάρι φιλικό προς τα μέσα για τη μετανάστευση: Γυναίκες μετανάστριες

	αυτονομίας και της αυτοδιάθεσης ενός ατόμου, που έχει ως αποτέλεσμα μεγαλύτερο έλεγχο της ζωής του και μεγαλύτερη προσωπική ανάπτυξη, ικανότητα υπεράσπισης και αντίστασης στις αντιξοότητες. Απευθύνεται σε ομάδες που για διάφορους λόγους βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση. Η ενδυνάμωση των γυναικών περιλαμβάνει την προώθηση της αυξημένης συμμετοχής στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων σε όλες τις πτυχές της ζωής. Η ενδυνάμωση των μεταναστριών πρέπει να βασίζεται στη βελτίωση της αυτοπεποίθησης, της αυτοεκτίμησης και των ικανοτήτων ως μέρος μιας διαδικασίας οικοδόμησης, συνεργασίας και αλληλεγγύης. Η ενδυνάμωση των γυναικών βασίζεται σε μια διαδικασία προόδου προς την ισότητα.	εργαζόμενες και τερματισμός της βίας κατά των γυναικών (EVAW), σελ. 22. Οντότητα των Ηνωμένων Εθνών για την Ισότητα των Φύλων και την Ενδυνάμωση των Γυναικών. Έννοιες και ορισμοί. https://www.un.org/womenwatch/osagi/conceptsanddefinitions.htm
Αλλοδαπός	Στο παγκόσμιο πλαίσιο, ένα άτομο που δεν είναι υπήκοος (ιθαγενής ή πολίτης) ενός δεδομένου κράτους. Στο πλαίσιο της ΕΕ, πρόσωπο που δεν είναι υπήκοος κράτους μέλους της ΕΕ.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Ετερότητα	Η ετερότητα είναι μια έννοια φιλοσοφικής προέλευσης που σημαίνει «ο χαρακτήρας του άλλου» και «την αναγνώριση του άλλου στη διαφορά του/της», η διαφορά νοείται ως εθνική, κοινωνική, πολιτιστική ή θρησκευτική.	Lalande André, <i>Dictionnaire de philosophie</i>, éd. PUF, Paris, 1993
Εθνικοποίηση	Η εθνικοποίηση αναφέρεται σε μια διαδικασία κατά την οποία οι άνθρωποι λανθασμένα ή σωστά τοποθετούνται σε μια εθνική ομάδα με βάση την καταγωγή, την εμφάνιση ή τον τρόπο ζωής τους. Η συμπεριφορά των ανθρώπων εξηγείται κυρίως με βάση μια υποτιθέμενη εθνότητα.	Διαμορφώθηκε από Jean-Loup Amselle in <i>L'Ethnicisation de la France</i> (Éditions Lignes, 2011).
Ρατσισμός	Ρατσισμός, που ονομάζεται επίσης φυλετική διάκριση, είναι η πεποίθηση ότι οι άνθρωποι μπορούν να χωριστούν σε ξεχωριστές και αποκλειστικές βιολογικές οντότητες που ονομάζονται «φυλές». Ότι δηλαδή υπάρχει αιτιώδης σύνδεση μεταξύ κληρονομικών φυσικών χαρακτηριστικών και χαρακτηριστικών της προσωπικότητας, της διάνοιας, της ηθικής και άλλων πολιτιστικών και	https://www.britannica.com/topic/racism

	συμπεριφορικών χαρακτηριστικών· και ότι κάποιες φυλές είναι εγγενώς ανώτερες από άλλες.	
Θεσμικός ρατσισμός	Η έννοια του «θεσμικού ρατσισμού» χρησιμοποιείται για την ονομασία ενός φαινομένου που χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι, παρά τη νομοθεσία που προωθεί την ισότητα μεταξύ των πολιτών, όσοι προέρχονται από μειονοτικά υπόβαθρα βρίσκονται συχνά σε μειονεκτική θέση. Ονομάζοντας το φαινόμενο, μπορούμε να προσπαθήσουμε να εντοπίσουμε τους μηχανισμούς και πιθανώς να καταπολεμήσουμε τις πηγές της ανισότητας.	"Le racisme institutionnel : de l'invention politique à la recherche d'outils", Audrey Osler, Hugh Starkey, Migrations Société, 2010/5 N° 131 pages 133 à 152 DOI 10.3917/migra.131.0133
Κρατικός ρατσισμός	Ο κρατικός ρατσισμός, που επίσης εννοείται ως «θεσμικός ρατσισμός», είναι ιστορικά θεσμοθετημένος ρατσιστικός διαχωρισμός. Ο όρος «φυλή» αναφέρεται στη συνέχεια στην εθνική της διάσταση. Στη σύγχρονη εποχή στη Δύση, οι υποστηρικτές αυτής της έννοιας που συζητείται ή επικρίνεται την κατανοούν με την έννοια της συστημικής διάκρισης που αφορά το κράτος. Ο όρος «φυλή» αναφέρεται σε μια κοινωνική κατασκευή.	Saïd Bouamama, <i>Des classes dangereuses à l'ennemi intérieur</i> , Syllepse Eds, 2021.
Φυλετισμός	Η έννοια του φυλετισμού αναφέρεται στη διαδικασία κατηγοριοποίησης και παραγωγής φυλετικών ιεραρχιών μέσα σε μια δεδομένη κοινωνία. Αυτή η διαδικασία συνίσταται στη ριζοσπαστικοποίηση των αντιληπτών διαφορών μεταξύ ατόμων ή ομάδων που ιεραρχούνται βάσει βιολογικών κριτηρίων, με σκοπό την κυριαρχία, την εκμετάλλευση ή τον αποκλεισμό των κατώτερων και αλλοιωμένων ομάδων εντός αυτής της σχέσης εξουσίας.	Suzie Telep, "Racialisation", <i>Langage et société</i> , 2021/HS1, pp. 289 à 292.
Σεξισμός	Ο σεξισμός είναι η διάκριση με βάση το φύλο ενός ατόμου ή κατ' επέκταση στο ίδιο το φύλο. Ο σεξισμός συνδέεται με την προκατάληψη και την έννοια των στερεοτύπων και των ρόλων των φύλων, που μπορεί να περιλαμβάνει την πεποίθηση ότι το ένα φύλο ή γένος είναι εγγενώς ανώτερο από το άλλο. Στην ακραία του μορφή, μπορεί να ενθαρρύνει τη σεξουαλική παρενόχληση, τον βιασμό ή άλλες μορφές σεξουαλικής βίας. Ο	Λεξικό Larousse

	σεξισμός αναφέρεται επίσης στις διακρίσεις λόγω φύλου με τη μορφή της ανισότητας των φύλων. Στόχος του σεξισμού είναι κυρίως οι γυναίκες.	
Διατομεακότητα	Η διατομεακότητα ή διατομεακισμός είναι μια έννοια που χρησιμοποιείται στην κοινωνιολογία και την πολιτική σκέψη, η οποία αναφέρεται στην κατάσταση των ανθρώπων που βιώνουν πολλές μορφές διαστρωμάτωσης, κυριαρχίας ή διακρίσεων ταυτόχρονα σε μια κοινωνία.	Patricia Hill Collins, <i>Intersectionality as Critical Social Theory: Intersectionality as Critical Social Theory</i> , Duke University Press, 2019
Καταπίεση	Η κοινωνική καταπίεση αναφέρεται στην καταπίεση που επιτυγχάνεται με κοινωνικά μέσα και έχει κοινωνική εμβέλεια – επηρεάζει ολόκληρες κατηγορίες ανθρώπων. Συμβαίνει κάθε φορά που μια ομάδα κατέχει την εξουσία πάνω σε μια άλλη στην κοινωνία μέσω του ελέγχου των κοινωνικών θεσμών, νόμων, εθίμων και κανόνων της κοινωνίας.	https://www.crrf-fcrr.ca/fr/bibliotheque/glossaire-fr-fr-1/item/27171-oppression-sociale
Νομιμοποίηση	Στο πλαίσιο της ΕΕ, κρατική διαδικασία με την οποία παρανόμως στους διαμένοντες υπηκόους τρίτων χωρών απονέμεται νόμιμος κατάσταση.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf , σελ.315
Ξενοφοβία	Στάσεις, προκαταλήψεις και συμπεριφορές που απορρίπτουν, αποκλείουν και συχνά δυσφημούν πρόσωπα, με βάση την αντίληψη ότι είναι ξένοι ή ξένοι στην κοινότητα, κοινωνία ή εθνική ταυτότητα.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf , σελ.407
Αλλοφοβία	Αποστροφή προς την ετερότητα ή εχθρική συμπεριφορά προς άτομα από άλλη κουλτούρα ή θρησκεία.	http://www.encyclopedie.fr/definition/allophobie
Ισλαμοφοβία	Η Ισλαμοφοβία είναι ένας πολύσημος όρος, ο οποίος ετυμολογείται ως ο φόβος ή ο τρόμος του Ισλάμ, αλλά μπορεί επίσης να σημαίνει εχθρότητα προς το Ισλάμ ή τους Μουσουλμάνους, αν και δεν υπάρχει συναίνεση σήμερα.	Προσαρμοσθήκα από La Commission nationale consultative des droits de l'Homme (CNCDH) στην ετήσια έκθεσή της για το 2013
Κοινωνική πρόνοια	(σ. ευεξία) Η ευημερία μιας κοινότητας ή μιας κοινωνίας γενικότερα, αντανakλάται στην ευημερία των μεμονωμένων μελών της με ιδιαίτερη προσοχή σε θέματα υγείας και οικονομίας [προσαρμογή από το Λέξικο,	Προσαρμογή από Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης, 2019, <i>Γλωσσάρι για τη Μετανάστευση</i> , σελ. 197 & Merriam-Webster, 2022 & Cambridge Λεξικό, 2022.

	2022 & OxfordReference, 2022]. Κοινωνική πρόνοια ή Σ. προστασία. Το σύνολο των οργανωμένων δημόσιων (κρατικών/κυβερνητικών) ή ιδιωτικών υπηρεσιών, πολιτικών και προγραμμάτων που στοχεύουν στην πρόληψη, μείωση και εξάλειψη των οικονομικών και κοινωνικών ευπαθειών στη φτώχεια και τη στέρηση μειονεκτούντων ομάδων (φτωχοί, ασθενείς, ηλικιωμένοι κ.λπ.).	
Κράτος πρόνοιας (σύστημα)	Ένα πολιτικό σύστημα στο οποίο το κράτος αναλαμβάνει να προστατεύει την ατομική και συλλογική ευημερία των πολιτών του, ιδιαίτερα εκείνων που έχουν οικονομική ή κοινωνική ανάγκη, παρέχοντας μια σειρά από υπηρεσίες όπως υγειονομική περίθαλψη, ανεργία, εκπαίδευση, συντάξεις και άλλα επιδόματα πρόνοιας. ένα κράτος/έθνος/χώρα που χαρακτηρίζεται από τη λειτουργία του συστήματος του κράτους πρόνοιας, που χρηματοδοτείται τόσο από τη φορολογία όσο και από την εθνική ασφάλιση.	Προσαρμογή από το Λεξικό Cambridge, 2022 & Λεξικό, 2022 & Giddens, 2009, <i>Sociology</i> , p. 1137 & OxfordReference, 2022 & Merriam-Webster, 2022.
Ανθρώπινα δικαιώματα	(οπτική ανθρωπίνων δικαιωμάτων) Συμφωνημένα διεθνή πρότυπα που αναγνωρίζουν και προστατεύουν την αξιοπρέπεια και την ακεραιότητα κάθε ατόμου, χωρίς καμία διάκριση (Κύριο Γλωσσάρι Όρων της UNHCR). Τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν μέρος του εθιμικού διεθνούς δικαίου και ορίζονται σε μια ποικιλία εθνικών, περιφερειακών και διεθνών νομικών εγγράφων που γενικά αναφέρονται ως μέσα για τα ανθρώπινα δικαιώματα [EMN Γλωσσάρι, 2018, σελ. 195]. Ένα σύνολο βασικών δικαιωμάτων που θεωρούνται ότι ανήκουν σε όλα τα άτομα και τα οποία κάθε άνθρωπο ον πρέπει να έχει δικαίωμα. αστικά και πολιτικά δικαιώματα: το δικαίωμα στη ζωή, τη δικαιοσύνη, την ελευθερία, την ελευθερία της έκφρασης ή την ελευθερία από παράνομη φυλάκιση, βασανιστήρια, εκτέλεση· κοινωνικά, πολιτιστικά και οικονομικά δικαιώματα: δικαίωμα συμμετοχής στον πολιτισμό, δικαίωμα στη πρόσβαση σε φαγητό, στην εργασία και στην εκπαίδευση.	Προσαρμογή από Χριστοδούλου, Zobnina, 2009, <i>Γλωσσάρι όρων που σχετίζονται με το φύλο</i> , σελ. 19 & OxfordReference, 2022 & Merriam-Webster, 2022 & Cambridge Λεξικό, 2022 & Λεξικό, 2022.

(Ανθρώπινα) δικαιώματα γυναικών	(συν. ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών). Δικαιώματα που προάγουν μια θέση νομικής, πολιτικής και κοινωνικής ισότητας των γυναικών σε σχέση με τους άνδρες και της δίκαιης μεταχείρισης για τις γυναίκες, καθώς και για τους άνδρες, σε όλους τους τομείς της κοινωνίας. Τα δικαιώματα των γυναικών και των κοριτσιών ως αναπαλλοτρίωτο, αναπόσπαστο και αδιαίρετο μέρος των οικουμενικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δηλαδή η αναγνώριση ότι τα δικαιώματα των γυναικών είναι ανθρώπινα δικαιώματα και ότι οι γυναίκες βιώνουν αδικίες αποκλειστικά λόγω του φύλου τους.	Προσαρμογή από το OxfordReference, 2022 & Λεξικό, 2022 & Cambridge Λεξικό, 2022 & Merriam-Webster, 2022. Προσαρμογή από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2004, <i>Γλωσσάρι όρων φύλου και ανάπτυξης</i>, σελ. 4 & Χριστοδούλου, Zobnina, 2009, <i>Γλωσσάρι όρων που σχετίζονται με το φύλο</i>, σελ. 31.
Προστασία (ανθρωπίνων) δικαιωμάτων	Προσέγγιση βασισμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα (ΠΑΔ). Η ΠΑΔ είναι ένα εννοιολογικό πλαίσιο για τη διαδικασία της ανθρώπινης ανάπτυξης που βασίζεται κανονιστικά στα διεθνή πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στοχεύει λειτουργικά στην προώθηση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: αυτή η προσέγγιση συνεπάγεται συνειδητή και συστηματική προσοχή στα ανθρώπινα δικαιώματα σε όλες τις πτυχές της ανάπτυξης. Ο στόχος της ΠΑΔ είναι να δώσει τη δυνατότητα στους ανθρώπους (κατόχους δικαιωμάτων) να πραγματοποιήσουν τα δικαιώματά τους και να ενισχύσει το κράτος (φορείς του καθήκοντος) να συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις και τα καθήκοντά τους ως προς τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι υποχρεώσεις των κρατών για τα ανθρώπινα δικαιώματα απαιτούν από αυτά να σέβονται, να προστατεύουν και να εκπληρώνουν τα δικαιώματα των γυναικών και των κοριτσιών, μαζί με τα δικαιώματα των ανδρών και των αγοριών.	Προσαρμογή από τη UNICEF, 2017, <i>Ισότητα των φύλων: Γλωσσάρι...</i>, σελ. 9.
Χειραφέτηση/Απελευθέρωση	(γυναικών α., μεταναστριών α.) Η δράση ή η διαδικασία χειραφέτησης, δηλαδή η απελευθέρωση από νομικούς, κοινωνικούς ή πολιτικούς περιορισμούς, δηλαδή από τον έλεγχο ή την εξουσία άλλου ατόμου· η ενέργεια ή η διαδικασία	Προσαρμογή από το OxfordReference, 2022 & Λεξικό, 2022 & Merriam-Webster, 2022 & Cambridge Λεξικό, 2022. Γυναικεία/γυναικεία χειραφέτηση ή απελευθέρωση των γυναικών: η

	απελευθέρωσης από νομικούς, κοινωνικούς ή πολιτικούς περιορισμούς και παροχή κοινωνικής ή πολιτικής ελευθερίας και δικαιωμάτων (συν. απελευθέρωση, π.χ. χειραφέτηση από τη δουλεία). η πράξη της απελευθέρωσης από οποιαδήποτε ελεγκτική επιρροή, όπως παραδοσιακά ήθη ή πεποιθήσεις.	δράση ή η διαδικασία για την επίτευξη της ισότητας για τις γυναίκες σε όλους τους τομείς της κοινωνίας (π.χ. το <i>κίνημα απελευθέρωσης των γυναικών</i>) Προσαρμογή από το Λεξικό του Cambridge, 2022.
Ισότητα των φύλων	(συν. <i>Ισονομία/ισοτιμία των φύλων, ισότητα φύλων, σεξουαλική ισότητα</i>). Η πράξη της ίσης μεταχείρισης γυναικών και ανδρών: η ισότητα των φύλων δεν συνεπάγεται ότι οι γυναίκες και οι άνδρες είναι το ίδιο, αλλά ότι έχουν ίση αξία και ότι πρέπει να τυγχάνουν ίσης μεταχείρισης. Η κατάσταση στην οποία η πρόσβαση σε δικαιώματα ή ευκαιρίες δεν επηρεάζεται από το φύλο. Η έννοια ότι οι γυναίκες και οι άνδρες, τα κορίτσια και τα αγόρια έχουν ίσες συνθήκες, μεταχείριση και ευκαιρίες για να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητές τους, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την αξιοπρέπειά τους και να συμβάλουν και να επωφεληθούν από την οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική ανάπτυξη.	Cambridge Λεξικό, 2022. Oxford Reference, 2022; Lexico, 2022. UNICEF, 2017, <i>Ισότητα των φύλων: Γλωσσάρι...</i> , σελ. 3.
Ανισότητα των φύλων	Οι διαφορές στο καθεστώς, τη δύναμη και το κύρος που έχουν οι γυναίκες και οι άνδρες σε ομάδες, συλλογικότητες και κοινωνίες.	Giddens, 2009, <i>Sociology</i> , p. 1119.
Οπτική του φύλου	(σε <i>σπουδές σχετικά με την μετανάστευση</i>) Η οπτική του φύλου αναγνωρίζει ότι οι διαφορές στις εμπειρίες ζωής με βάση το φύλο συχνά οδηγούν σε κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές και άλλες ανισότητες για τις γυναίκες και τα κορίτσια: Εφαρμόζεται στην ανάπτυξη πολιτικής και στην παροχή υπηρεσιών, η οπτική του φύλου μπορεί να συμβάλει στην προώθηση θετικών αλλαγών στη ζωή τους. Συνεπάγεται περαιτέρω συνείδηση του φύλου που αναγνωρίζει τη συνάφεια του φύλου στις πολλαπλές κοινωνικές του διαστάσεις και περιλαμβάνει, τόσο ως έννοια όσο και ως δράση, «τη γνώση και την κατανόηση των διαφορών στους	Προσαρμογή από Χριστοδούλου, Zobnina, 2009, <i>Γλωσσάρι όρων που σχετίζονται με το φύλο</i> , σελ. 19. (CambridgeΛεξικό, 2022)Προσαρμογή απόLarou, Campani, 2017, σελ. 91-92. Προσαρμογή από Morokvasic, 1984, σελ. 899.

	ρόλους και τις σχέσεις μεταξύ γυναικών και ανδρών, ειδικά στο χώρο εργασίας». Όσον αφορά την έρευνα και την ανάλυση, η οπτική του φύλου συνεπάγεται αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με την προκατάληψη των ανδρών στην έρευνα για τη μετανάστευση και την αναγνώριση των μεταναστριών ως ενεργών συμμετεχόντων.	
Σtereότυπο (α) (κοινωνικά)	Μια προκατασκευασμένη, τυποποιημένη, σταθερή και άκαμπτη νοητική εικόνα ή χαρακτηρισμός που χρησιμοποιείται για να περιγράψει ένα άτομο ή μια ομάδα ανθρώπων ή καλύτερα την τάξη, τον τύπο ή την κοινότητα στην οποία ανήκουν: ένα στερεότυπο υποδηλώνει μια υπεραπλουστευμένη γνώμη, προκατειλημμένη στάση ή άκριτη κρίση που μπορεί να οδηγήσει σε αντιμετωπίζοντας τους ανθρώπους με συγκεκριμένο τρόπο (π.χ. σεξουαλικά και φυλετικά στερεότυπα, το στερεότυπο της γυναίκας ως φροντιστή). Αποδίδεται σε μια συγκεκριμένη εθνική/εθνική, πολιτιστική ή φυλετική ομάδα, ένα τέτοιο γενικευμένο σύνολο χαρακτηριστικών και χαρακτηριστικών γεννά ψευδείς προσδοκίες ότι τα μεμονωμένα μέλη της ομάδας θα συμμορφωθούν με αυτά.	Προσαρμογή από Merriam-Webster, 2022 & Cambridge Λεξικό, 2022 & Λεξικό, 2022 & Oxford Reference, 2022 & Giddens, 2009, <i>Sociology</i>, p. 1134 & Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2004, <i>Γλωσσάρι όρων φύλου και ανάπτυξης</i>, σελ. 5. Προσαρμογή από Χριστοδούλου, Zohnina, 2009, <i>Γλωσσάρι όρων που σχετίζονται με το φύλο</i>, σελ. 28.
Σtereότυπο με βάση το φύλο (στερεότυπο φύλου)	(συν. στερεότυπα για το ρόλο του φύλου, σεξουαλικά στερεότυπα). Γενίκευση των διαφορών με βάση το φύλο που βλέπουν ορισμένες στάσεις, συναισθήματα και συμπεριφορές ως χαρακτηριστικό του τι σημαίνει να είσαι γυναίκα ή άνδρας, δηλαδή η υπόθεση ότι ορισμένοι κοινωνικοί ρόλοι, συμπεριφορές και επαγγέλματα πρέπει να περιορίζονται σε μέλη ενός φύλου. Τα στερεότυπα φύλου μπορεί να είναι αρνητικά (π.χ. οι γυναίκες είναι κακοί οδηγοί, οι άντρες δεν μπορούν να αλλάξουν πάνες) και καταφατικά (π.χ. οι γυναίκες φροντίζουν καλύτερα, οι άνδρες είναι ισχυρότεροι): τα στερεότυπα των ανδρών είναι συνήθως πιο θετικά από τα στερεότυπα των γυναικών, καθώς θεωρούνται οι άνδρες πιο ανεξάρτητοι και με μεγαλύτερη φυσική αντοχή. Τα αρνητικά στερεότυπα για τις	Προσαρμογή από Oxford Reference, 2022 & UNICEF, 2017, <i>Ισότητα των φύλων: Γλωσσάρι...</i>, σελ. 5 & Encyclopedia.com, 2019.

	γυναίκες έχουν συνήθως τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες σε μια κοινωνία λόγω της έλλειψης αυτοσεβασμού και αυτοπεποίθησης που μεταδίδεται στις γυναίκες από τις κοινωνικές προκαταλήψεις. Τα στερεότυπα για το φύλο καθίστανται επιβλαβή όταν περιορίζει την ικανότητα του ατόμου να κάνει τις επιλογές της ζωής του, όπως εκπαίδευση, επαγγελματική πορεία ή προσωπικές ικανότητες (βλ. επίσης, π.χ. <i>εργαζόμενοι και οι υπάλληλοι αρχειοθέτησης πρέπει να είναι γυναίκες</i>).	
Προκατάληψη	Η κατοχή προκατασκευασμένων ιδεών για ένα άτομο ή ομάδα, ιδέες που είναι ανθεκτικές στην αλλαγή ακόμη και ενόψει νέων πληροφοριών. Η προκατάληψη μπορεί να είναι είτε θετική είτε αρνητική. Τις περισσότερες φορές, μια προκατάληψη αποτελείται από δυσμενείς ή μεροληπτικές συμπεριφορές έναντι ατόμων διαφορετικών κατηγοριών: φυλετικές, σεξουαλικές και άλλα είδη προκατάληψης μπορεί να υπάρχουν σε επίπεδο προσωπικών σχέσεων και ατομικής συμπεριφοράς, καθώς και να θεσμοθετηθεί ως νομική ή διοικητική πολιτική.	Giddens, 2009, <i>Sociology</i>, p. 1128. Προσαρμογή από Χριστοδούλου, Zobnina, 2009, <i>Γλωσσάρι όρων που σχετίζονται με το φύλο</i>, σελ. 22.
Προκατάληψη με βάση το φύλο	(syn. προκατάληψη του φύλου, μεροληψία λόγω φύλου) Οι διαφορές ρόλων των φύλων αντικατοπτρίζουν προκαταλήψεις ή μεροληψίες, δηλαδή μια αρνητική στάση απέναντι στους άλλους που βασίζεται σε κοινωνικά στερεότυπα για τις γυναίκες και τους άνδρες και σε μια προκατάληψη για τα άτομα εκείνα που δεν έχουν προηγούμενη γνώση ή εμπειρία. Η προκατάληψη του φύλου, δηλαδή η άδικη διαφορά στον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται οι γυναίκες και οι άνδρες (μεροληπτική συμπεριφορά λόγω φύλου), έχει ως αποτέλεσμα να ευνοείται εύκολα το ένα φύλο έναντι του άλλου, συνήθως άνδρες και αγόρια έναντι των γυναικών και των κοριτσιών.	Προσαρμογή από Encyclopedia.com, 2019. Προσαρμογή από CambridgeΛεξικό, 2022 UNICEF, 2017, <i>Ισότητα των φύλων: Γλωσσάρι...</i>, σελ. 3.

Εκμετάλλευση με βάση το φύλο	Εκμετάλλευση. Μια κοινωνική ή θεσμική σχέση στην οποία η μια ομάδα ωφελείται σε βάρος της άλλης μέσω μιας ανισορροπίας στην εξουσία. Η πράξη εκμετάλλευσης κάτι ή κάποιου, ειδικότερα η πράξη εκμετάλλευσης άδικου πλεονεκτήματος άλλου προς όφελός του (π.χ. σεξουαλική εκμετάλλευση, καταναγκαστική εργασία ή υπηρεσίες, επαιτεία, δουλεία ή πρακτικές παρόμοιες με τη δουλεία, την υποτέλεια, την εκμετάλλευση εγκληματικών δραστηριοτήτων, η αφαίρεση οργάνων κ.λπ.) (πηγή: Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης, Γλωσσάρι για τη Μετανάστευση, 2. Aufl., 2011).	Giddens, 2009, <i>Sociology</i>, p. 1118. Προσαρμογή από EMN Γλωσσάρι, 2018, σελ. 151. Η σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίηση είναι μια μορφή βίας με βάση το φύλο [PSEA].
Έμφυλη βία	ΕΒ(συν. έμφυλη βία, βλάβη με βάση το φύλο). Ένας γενικός όρος για κάθε επιβλαβή πράξη που διαπράττεται ενάντια στη θέληση ενός ατόμου και βασίζεται σε κοινωνικά αποδιδόμενες διαφορές φύλου. Η φύση και η έκταση συγκεκριμένων τύπων έμφυλης βίας ποικίλλει ανάλογα με τους πολιτισμούς, τις χώρες και τις περιοχές. αυτές οι πράξεις μπορούν να συμβούν δημόσια ή ιδιωτικά. Τα παραδείγματα περιλαμβάνουν πράξεις που προκαλούν σωματική, σεξουαλική ή ψυχική βλάβη ή ταλαιπωρία. απειλές τέτοιων πράξεων, εξαναγκασμός και άρνηση πόρων, ευκαιριών ή υπηρεσιών· αναγκαστικός/πρόωρος γάμος και άλλες στέρσεις της ελευθερίας· σεξουαλική βία, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής εκμετάλλευσης/κακομεταχείρισης, της εμπορίας ανθρώπων και της καταναγκαστικής πορνείας· ενδοοικογενειακή βία; επιβλαβείς παραδοσιακές πρακτικές όπως ο ακρωτηριασμός των γυναικών· γεννητικών οργάνων, οι δολοφονίες τιμής και η κληρονομιά χηρών. Η βία με βάση το φύλο χρησιμοποιείται συχνά στο ίδιο πλαίσιο με τη βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών (<i>Βία κατά των Γυναικών, ΒκΓ</i>), ωστόσο θα πρέπει να σημειωθεί ότι η	Προσαρμογή από Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης, Γλωσσάρι για τη Μετανάστευση, σελ. 81&UNICEF, 2017, <i>Ισότητα των φύλων: Γλωσσάρι...</i>, σελ. 2.

	βία με βάση το φύλο μπορεί να επηρεάσει οποιονδήποτε.	
Προσέγγιση που λαμβάνει υπόψη τη διάσταση του φύλου	Ευαίσθητη ως προς στο φύλο. Αντιμετωπίζοντας και λαμβάνοντας υπόψη τη διάσταση του φύλου. Ευαισθησία ως προς το φύλο: η ικανότητα αναγνώρισης, ανάδειξης και αποκατάστασης υφιστάμενων διαφορών, ζητημάτων και ανισοτήτων μεταξύ των φύλων και η ενσωμάτωσή τους σε στρατηγικές και δράσεις· βαθμός ενσωμάτωσης της προοπτικής του φύλου σε δράσεις και πολιτικές, δηλαδή αντιμετώπιση των κανόνων φύλου, των ρόλων και της πρόσβασης σε πόρους στο βαθμό που απαιτείται για την επίτευξη καθορισμένων αναπτυξιακών στόχων.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2004, <i>Γλωσσάρι όρων φύλου και ανάπτυξης</i>, σελ. 4. Προσαρμογή από Χριστοδούλου, Zohnina, 2009, <i>Γλωσσάρι όρων που σχετίζονται με το φύλο</i>, σελ. 13-14, 17.
Εκπαίδευση που λαμβάνει υπόψη τη διάσταση του φύλου	Ισοτιμία στην εκπαίδευση. Αναφέρεται σε ισοδύναμα ποσοστά ανδρών και γυναικών σε ένα εκπαιδευτικό σύστημα (σε σχέση με τον πληθυσμό ανά ηλικιακή ομάδα). Η ισοτιμία είναι απαραίτητη αλλά όχι επαρκής για την επίτευξη της ισότητας των φύλων. Στόχος 4: Ποιοτική Εκπαίδευση: καθολική πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση, από την προσχολική έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση, με ειδική εντολή για την αντιμετώπιση των κοινωνικών ανισοτήτων που υπονομεύουν την πρόσβαση σε εκπαιδευτικές ευκαιρίες. Εξαλείψτε τις ανισότητες μεταξύ των φύλων σε όλα τα επίπεδα και βεβαιωθείτε ότι οι εκπαιδευτικές εγκαταστάσεις είναι ευαίσθητες ως προς το φύλο για τη δημιουργία αποτελεσματικών περιβαλλόντων μάθησης. Το ψήφισμα 70/138 της Γενικής Συνέλευσης σημείωσε ότι το ίσο δικαίωμα των κοριτσιών σε ποιοτική εκπαίδευση είναι κεντρικό στοιχείο της ατζέντας για την αειφόρο ανάπτυξη.	UNICEF, 2017, <i>Ισότητα των φύλων: Γλωσσάρι...</i>, σελ. 6. UNICEF, 2017, <i>Ισότητα των φύλων: Γλωσσάρι...</i>, σελ. 10.
Πολιτικές που λαμβάνουν υπόψη τη διάσταση του φύλου	(συν. πολιτικές που λαμβάνουν υπόψη το φύλο, πολιτικές για το φύλο). Πολιτικές που γνωρίζουν και	Προσαρμογή από UNICEF, 2017, <i>Ισότητα των φύλων: Γλωσσάρι...</i>, σελ. 5. Προσαρμογή από Χριστοδούλου, Zohnina, 2009,

	αντιμετωπίζουν τις διαφορές των φύλων. Πολιτικές που λαμβάνουν υπόψη το φύλο: οι πολιτικές που αναγνωρίζουν ότι οι γυναίκες (όπως και οι άνδρες) είναι φορείς ανάπτυξης και ότι συχνά περιορίζονται με διαφορετικό τρόπο από τους άνδρες, πράγμα που σημαίνει ότι οι ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και οι προτεραιότητές τους μπορεί να διαφέρουν και μερικές φορές να συγκρούονται. Σχεδιασμός φύλου: μια προσέγγιση σχεδιασμού που αναφέρεται στη διαδικασία σχεδιασμού αναπτυξιακών προγραμμάτων και πολιτικών που είναι ευαίσθητα ως προς το φύλο, που σημαίνει αναγνώριση και συνεκτίμηση του αντίκτυπου των διαφορετικών ρόλων που διαδραματίζουν οι γυναίκες και οι άνδρες στην κοινωνία και το γεγονός ότι συχνά έχουν διαφορετικές ανάγκες στην κοινότητα ή τον τομέα-στόχο.	Γλωσσάρι όρων που σχετίζονται με το φύλο, σελ. 14-15. Προσαρμογή από Χριστοδούλου, Zobnina, 2009, <i>Γλωσσάρι όρων που σχετίζονται με το φύλο</i>, σελ. 14 & UNICEF, 2017, <i>Ισότητα των φύλων: Γλωσσάρι...</i>, σελ. 5.
Μετανάστρια ως παθητικό θύμα	Ο ρόλος της υπηρεσίας είναι ιδιαίτερα ζωτικής σημασίας για μια έμφυλη περιγραφή της μετανάστευσης, καθώς συχνά υποτίθεται ότι οι γυναίκες «ακολουθούν» τους άνδρες και ο ρόλος τους στη μετανάστευση είναι αντιδραστικός και όχι προληπτικός, καθώς η μετανάστευση αντιμετωπίζεται ως φαινόμενο που περιλαμβάνει τους άνδρες μόνο ως ενεργούς φορείς. Κοιτάζοντας πίσω, ορισμένες έρευνες φαίνεται να έχουν εμμονή με την οικονομία και την τάξη αποκλείοντας άλλους παράγοντες, ενώ κάποιες άλλες έδωσαν προσοχή στα θέματα φύλου [προσαρμογή από Kofman, Phizacklea, Raghuram, Sales, 2001, σελ. 23]. Μια τέτοια στερεότυπη άποψη ενισχύει την έννοια των μεταναστριών ως παθητικών πρακτόρων, δηλαδή «οπαδών» και «εξαρτώμενων», των οποίων η απασχόληση (όπου εμφανίζεται) γίνεται επίσης δευτερεύουσας σημασίας.	Προσαρμογή από Morokvasic, 1984, σελ. 897 & Kofman, 1999, σελ. 273.
Η μετανάστρια ως ενεργό υποκείμενο	(παράγοντας της μεταναστευτικής της εμπειρίας) Η πράξη της θεώρησης της κατάστασης των μεταναστριών ως ενεργών	Προσαρμογή από Morokvasic, 1984, σελ. 895, 899 & Kofman, 1999, σελ. 270, 273-274, 286.

	συμμετεχόντων στις μεταναστεύσεις. Αυτή η αλλαγή στην αντίληψη και την αναγνώριση των ρόλων οφείλεται στην διέγερση του ενδιαφέροντος για τις μετανάστριες από την έρευνα και τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και στην αυξανόμενη συνειδητοποίηση της προκατάληψης των ανδρών στην έρευνα για τη μετανάστευση: οι προκύπτουσες αναφορές συμβάλλουν στην αποκατάσταση της ανισορροπίας και στην απεικόνιση ενεργών μεταναστριών που αναπτύσσουν μεμονωμένες στρατηγικές και συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων του νοικοκυριού. Μια τέτοια προσέγγιση υποστηρίχθηκε περαιτέρω με την παρατήρηση μεμονωμένων γυναικών που διαχειρίζονται το δικό τους πρόγραμμα μετανάστευσης ως ενεργά άτομα.	
Διπλή (ή Τριπλή) απομόνωση & περιθωριοποίηση και καταπίεση	(των γυναικών μεταναστριών) Το φύλο και η εθνικότητα, καθώς και η ενασχόληση με την οικιακή εργασία, που στερούνται κοινωνικής αναγνώρισης, καθιστούν τις μετανάστριες υποταγμένες σε μια τριπλή περιθωριοποίηση: κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική. Σε αυτόν τον τομέα, ο επαγγελματικός διαχωρισμός καταλαμβάνει μια ιδιαίτερη θέση, που σημαίνει: τη συγκέντρωση γυναικών και ανδρών σε διαφορετικούς τύπους και επίπεδα δραστηριότητας και απασχόλησης, με τις γυναίκες να περιορίζονται σε ένα στενότερο φάσμα επαγγελμάτων (οριζόντιος διαχωρισμός) από τους άνδρες και στο χαμηλότερο βαθμό εργασίας (κάθετος διαχωρισμός)	Campani, 2007, σελ. 5. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2004, <i>Γλωσσάρι όρων φύλου και ανάπτυξης</i>, σελ. 4.
Οι διαφορές των μεταναστριών	(η συνθήκη του να είναι κανείς μετανάστης και γυναίκα) Μια προσέγγιση εξέτασης της ποικιλομορφίας των εμπειριών των μεταναστριών και των τρόπων με τους οποίους η τάξη, η φυλή/εθνικότητα, η εργασία και άλλες μεταβλητές διασταυρώνονται με το φύλο: αυτοί και άλλοι παράγοντες είναι όλοι σημαντικοί ενώ αντιμετωπίζονται οι μετανάστριες στη διπλή τους κατάσταση να είναι μετανάστριες και γυναίκα ως αφετηρία	Προσαρμογή από Χριστοδούλου, Zobnina, 2009, <i>Γλωσσάρι όρων που σχετίζονται με το φύλο</i>, σελ. 31-32.

	των διαφορετικότητων τους.	
Φυλή	Υπάρχει στις μέρες μας μια ευρεία επιστημονική συναίνεση για την ανυπαρξία φυλής με βιολογική έννοια. Ο όρος φυλή χρησιμοποιείται στην καθημερινή γλώσσα με μια ευρύτερη έννοια που αναφέρεται σε εθνότητες και κοινωνική ομάδα με κοινή καταγωγή. Η έννοια της εθνότητας έχει οριστεί ευρέως από την ανθρωπολογία, αναφερόμενη επίσης σε χαρακτηριστικά που αποδίδονται είτε από την εξω-ομάδα ή/και την ενδο-ομάδα, αλλά πάντα σχετίζονται με την πολιτιστική ιστορία και τις σχέσεις ετερότητας, περισσότερο με στατικές φυσικές διαφορές μεταξύ των ομάδων.	Αμερικανική Ένωση Φυσικών Ανθρωπολόγων (2019). «Δήλωση ΑΑΡΑ για τη φυλή και τον ρατσισμό». Αμερικανική Ένωση Φυσικών Ανθρωπολόγων. Ανακτήθηκε στις 3 Μαρτίου 2022. Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (2018). Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 ένα εργαλείο για καλύτερη συγκρισιμότητα που παράγεται από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης. Ανακτήθηκε στις 3 Μαρτίου 2022. Barth, F. (1970). <i>Ethnic Groups and Boundaries: The Social Organisation of Culture Difference</i>. London: George Allen & Unwin. Comité para la Eliminación de la Discriminación Racial, Recomendación general relativa al artículo 1 de la Convención (1999), anexo 5 al informe del Comité para la Eliminación de la Discriminación Racial, documento A/54/18 de las Naciones Unidas, párr. 1; Oficina del Alto Comisionado de las Naciones Unidas para los Refugiados (ACNUR), Manual y Directrices sobre Procedimientos y Criterios para Determinar la Condición de Refugiado (2011), documento HCR/1P/4/Spa/Rev.3 del ACNUR
Ρατσισμός	Οποιαδήποτε θεωρία, δόγμα, ιδεολογία ή ομάδα ιδεών που υποστηρίζει την ανωτερότητα μιας ομάδας ανθρώπων έναντι των άλλων, με βάση τα πολιτισμικά, εθνικά σωματικά χαρακτηριστικά τους.	Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (2018). Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 ένα εργαλείο για καλύτερη συγκρισιμότητα που παράγεται από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης. Ανακτήθηκε στις 3 Μαρτίου 2022. Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (IOM) (2019):

		Γλωσσάρι του IOM για τη Μετανάστευση. Ανακτήθηκε στις 3 Μαρτίου 2022. Διαμερικανική Σύμβαση κατά του ρατσισμού, των φυλετικών διακρίσεων και των συναφών μορφών μισαλλοδοξίας (εγκρίθηκε στις 5 Ιουνίου 2013 και ισχύει από τις 11 Νοεμβρίου 2017), άρθ. 1, παράγρ. 4.
Διαχωρισμός	Η πράξη με την οποία ένα άτομο ή μια ομάδα διαχωρίζεται από άλλα με βάση τη φυλή, το χρώμα, τη γλώσσα, τη θρησκεία, την εθνικότητα ή την εθνική καταγωγή.	Berry, J. W. (2007). Acculturation strategies and adaptation. In J. E. Lansford, K. Deater-Deckard, & M. H. Bornstein (Eds.), <i>Immigrant families in contemporary society</i> (pp. 69–82). Guilford Press. Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (2018). Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 ένα εργαλείο για καλύτερη συγκρισιμότητα που παράγεται από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης. Ανακτήθηκε στις 3 Μαρτίου 2022. Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας (ECRI): Σύσταση γενικής πολιτικής αριθ. 7: Εθνική νομοθεσία για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων
Κοινωνική ταυτότητα μετανάστριας	(κοινωνικές, πολιτιστικές, οικονομικές και άλλες συνθήκες) Μπορούμε να κατανοήσουμε την κατασκευή κοινωνικής ταυτότητας ως μια δράση που στοχεύει στον ορισμό ή τον χαρακτηρισμό του εαυτού μας και συχνά σε σχέση με τα συναισθήματα του ανήκειν και της προσκόλλησης σε διαφορετικές ομάδες (οικογένεια, πολιτισμική ομάδα, φύλο, κ.λπ.). Η δράση της ταύτισης εκτελείται συχνά μέσω αφηγήσεων, οι οποίες προσφέρουν νόημα σε τροχιές ζωής που έχουν γνωρίσει σημεία καμπής, όπως η μετανάστευση. Η κοινωνική ταυτότητα ενός ατόμου δομείται επίσης σε διάλογο με κοινωνικές κατηγορίες. Υπό αυτή την έννοια, η κοινωνική ταυτότητα μιας μετανάστριας ενσωματώνει κοινωνικές κατηγορίες και σχήματα που	Abrams, D., & Hogg, M. A. (1990). An introduction to the social identity approach. <i>Social identity theory: Constructive and critical advances</i>, 1-9. Benwell, B. (2006). <i>Discourse and identity</i>. Edinburgh University Press. De Fina, A. (2003). Identity in narrative. A study of immigrant discourse, 251. Harré, Rom; Moghaddam, Fathali M. (2015). "Positioning Theory". <i>The International Encyclopedia of Language and Social Interaction</i>: 1–9. Macías-Gómez-Estern, B. & Vasquez, O. (2015): Identity construction in narratives of migration. In Hansen, Jensen &

	σχετίζονται με το φύλο, τη μετανάστευση και τις κοινωνικο-πολιτισμικές και οικονομικές συνθήκες, καθώς αναπαράγονται ή αντιστέκονται στη δική της πρακτορική προσωπική αφήγηση και την καθημερινή της τοποθέτηση.	Berliner (Eds.): <i>Conceptual and applied approaches to self in culture in mind</i>. Aalborg University Press. Aalborg.
Πολιτισμική ικανότητα	(στις σπουδές σχετικά με την μετανάστευση και στις κοινωνικές υπηρεσίες) Τα πρότυπα ορίζουν την πολιτιστική ικανότητα ως τη διαδικασία μέσω της οποίας άτομα και συστήματα σχετίζονται με σεβασμό και αποτελεσματικότητα με ανθρώπους όλων των πολιτισμών, γλωσσών, τάξεων, εθνοτικών καταβολών, θρησκειών και άλλων παραγόντων διαφορετικότητας με τρόπο που αναγνωρίζει, επιβεβαιώνει και εκτιμά την αξία των ατόμων, οικογενειών και κοινοτήτων, προστατεύοντας και διαφυλάσσοντας την αξιοπρέπεια του καθενός. Η πολιτιστική ικανότητα μπορεί να αναπτυχθεί μέσω της διαπολιτισμικής εμπειρίας και σχετίζεται με την «αποφυσικοποίηση» και τη συνείδηση των δικών τους πολιτισμικών αξιών και πρακτικών.	Ann Marie Garran & Lisa Werkmeister Rozas (2013) Cultural Competence Revisited, Journal of Ethnic and Cultural Diversity in Social Work, 22:2, 97-111, DOI: 10.1080/15313204.2013.78533 Laluzza J.L. & Macías-Gómez-Estern, B. (2020): Border crossing. A service-learning approach based on transformative learning and cultural-historical Psychology (Cruzando la frontera. Una aproximación al aprendizajeserviciodesde el aprendizajetransformativo y la psicología histórico-cultural), <i>Culture and Education</i>, 32(3), 556-582 https://doi.org/10.1080/11356405.2020.1792755. Macías-Gómez-Estern, B. (2021). Critical Psychology for Community Emancipation: Insights from Socio-educative Praxis in Hybrid Settings. In <i>New Waves in Social Psychology</i> (pp. 25-54). Palgrave Macmillan, Cham.
Κοινωνικές ευκαιρίες	Γενικά χρησιμοποιείται για να αναφέρεται στην ιδέα ότι οι άνθρωποι έχουν διαφορετικές αναπτυξιακές αντικειμενικές δυνατότητες με βάση το περιβάλλον στο οποίο αναπτύσσονται και συμμετέχουν. Έχει να κάνει με τη διαφορετική πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση, υγειονομική περίθαλψη, κοινωνική πρόοδο, οικονομική υποστήριξη, κοινωνικό κεφάλαιο, αναψυχή κ.λπ. Οι κοινωνικές ευκαιρίες μπορεί να είναι δύσκολο να μετρηθούν καθώς σχετίζονται με υποκειμενικά καθορισμένες επιθυμίες και ανάγκες.	Elster, J. (2019). <i>Tuercas y tornillos Una introducción a los conceptos básicos de las ciencias sociales</i>. Santa Fe, Asociación Civil Mirame Bien, 2019.
Κοινωνική ισότητα	Η κοινωνική ισότητα έχει χρησιμοποιηθεί με διαφορετικές έννοιες ανάλογα με τον	Ιστοσελίδα του Ινστιτούτου Κοινωνικής Ισότητας της

	τομέα στον οποίο εφαρμόζεται αυτός ο όρος (υγεία, εκπαίδευση, νομικά, οικονομικά, ψυχολογία κ.λπ.). Σχετίζεται με τη δίκαιη και ισότιμη πρόσβαση σε όλους τους πόρους και τη διανομή των μέσων. Αυτό περιλαμβάνει την εξέταση διαφορετικών κατηγοριών πόρων, που σχετίζονται όχι μόνο με τα χρηματοοικονομικά αγαθά, αλλά και με το κοινωνικό κεφάλαιο, το κοινωνικό κλίμα, τη συμμετοχή, τα δίκτυα βοήθειας, τους συναισθηματικούς δεσμούς, τις σχέσεις και την κοινότητα και την προσωπική ευημερία.	Μελβούρνης https://socialequity.unimelb.edu.au/stories/what-is-social-equity . Ανακτήθηκε στις 3 Μαρτίου 2022.
Μετανάστευση	Στο παγκόσμιο πλαίσιο, η πράξη της άφιξης σε μια περιοχή και της παραμονής για μια περίοδο αρκετά μεγάλη ώστε να την κάνει την κύρια κατοικία της. Στο πλαίσιο της ΕΕ, η ενέργεια με την οποία ένα άτομο εγκαθιστά τη συνήθη διαμονή του στην επικράτεια κράτους μέλους της ΕΕ για περίοδο που είναι ή αναμένεται να είναι τουλάχιστον 12 μήνες, αφού προηγουμένως διέμενε συνήθως σε άλλο μέλος της ΕΕ κράτος ή τρίτη χώρα.	Castles, S. (1998). <i>The age of migration: International population movements in the modern world</i> . Macmillan International Higher Education. Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (2018). Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 ένα εργαλείο για καλύτερη συγκρισιμότητα που παράγεται από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης. Ανακτήθηκε στις 3 Μαρτίου 2022. Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (IOM) (2019): Γλωσσάρι του IOM για τη Μετανάστευση. Ανακτήθηκε στις 3 Μαρτίου 2022.
Κοινωνική ένταξη	Ορισμός στο πλαίσιο της ΕΕ, πλαίσιο για την ανάπτυξη εθνικής στρατηγικής, καθώς και για τον συντονισμό πολιτικών μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, σε θέματα που σχετίζονται με την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.	Αναπτύχθηκε από το EMN από τον ιστότοπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ΓΔ Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (2018). Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0 Ανακτήθηκε στις 3 Μαρτίου 2022. https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf
Κοινωνικός αποκλεισμός	Στο πλαίσιο της ΕΕ, μια κατάσταση κατά την οποία ένα άτομο εμποδίζεται (ή αποκλείεται) να συνεισφέρει και να επωφεληθεί από την οικονομική, κοινοτική και κοινωνική πρόοδο.	Αναπτύχθηκε από το EMN από τον ιστότοπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ΓΔ Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης Ευρωπαϊκό Δίκτυο

		Μετανάστευσης (2018). Άσυλο και Μετανάστευση. Γλωσσάρι 6.0. Ανακτήθηκε στις 3 Μαρτίου 2022. https://ec.europa.eu/employment_social/esf/docs/sf_social_inclusion_en.pdf
--	--	---

